

U i T

**NORGES
ARKTISKE
UNIVERSITET**

Det juridiske fakultet

Underrapportering av fangst – hvilke sanksjoner er aktuelle?

Johanne Einarsen

Liten masteroppgave i rettsvitenskap, JUR-3902, høst 2018

Innholdsfortegnelse

1	Innledning	1
1.1	Presentasjon av tema og problemstilling	1
1.2	Bakgrunn og temaets aktualitet	2
1.3	Avgrensninger	3
1.4	Metode	4
1.5	Fremstillingen videre	5
2	Fartøyenes rapporteringsplikt.....	5
2.1	Innledning.....	5
2.2	Hvilke aktører er ansvarlige for å overholde pliktene?.....	6
2.2.1	Fangstdagbok og elektronisk rapportering.....	6
2.2.2	Landings- og sluttseddel.....	6
2.3	Rapporteringspliktens innhold.....	7
2.3.1	Fangstdagbok og elektronisk rapportering.....	7
2.3.2	Landings- og sluttseddel.....	8
2.4	Konsekvenser ved brudd på rapporteringsreglene.....	9
3	Myndighetenes sanksjonsmuligheter overfor fartøyfører.....	10
3.1	Bøtestraff.....	10
3.1.1	Vilkår for ileggelse av bøter	10
3.1.2	Utmåling av botens størrelse	11
3.2	Fengselsstraff.....	12
3.2.1	Innledning.....	12
3.2.2	Vilkår for ileggelse av fengselsstraff	13
3.2.3	Utmålingspraksis.....	14
3.2.4	Særlig om utenlandske fartøy	14
3.3	Skyldkravet.....	16
3.4	Overtredelsesgebyr	17

3.4.1	Innledning.....	17
3.4.2	Vilkår for ileggelse av overtredelsesgebyr.....	18
3.4.3	Anvendelsesområdet og grensen mellom gebyr og anmeldelse.....	19
3.4.4	Utmålingspraksis og vurdering av gebyrets størrelse.....	22
4	Myndighetenes sanksjonsmuligheter overfor underordnet mannskap.....	24
4.1	Innledning.....	24
4.2	Vilkår for straffansvar.....	24
5	Myndighetenes sanksjonsmuligheter overfor rederi.....	25
5.1	Innledning.....	25
5.2	Straffeprosessuell inndragning.....	25
5.2.1	Innledning.....	25
5.2.2	Vilkår for å ilegge straffeprosessuell inndragning.....	26
5.2.3	Utmåling av inndragningsbeløpets størrelse.....	28
5.3	Foretaksstraff.....	31
5.3.1	Innledning.....	31
5.3.2	Vilkår for å ilegge foretaksstraff.....	32
5.3.3	Momenter i vurderingen av om foretaksstraff skal idømmes.....	34
5.3.4	Utmålingspraksis og vurdering av botens størrelse.....	36
5.3.5	Bør foretaksstraff anvendes i større utstrekning?.....	38
5.4	Overtredelsesgebyr.....	39
5.4.1	Vilkår for ileggelse av overtredelsesgebyr.....	39
5.4.2	Utmålingspraksis og vurdering av gebyrets størrelse.....	39
5.5	Tilbaketrekking eller nekting av ervervstillatelse og lisens.....	41
5.5.1	Innledning.....	41
5.5.2	Vilkår for tilbakekall av ervervstillatelse.....	42
5.5.3	Vilkår for tilbakekall eller nekting av lisens.....	42

5.5.4	Burde norske myndigheter nekte utenlandske fartøy tillatelse til fiske i Norges økonomiske sone i større grad?	44
6	Myndighetenes sanksjonsmuligheter overfor mottak.....	45
6.1	Innledning.....	45
6.2	Bøtestraff for ansatte på mottakene	46
6.2.1	Vilkår for ileggelse av bøtestraff	46
6.2.2	Utmåling av botens størrelse	46
6.3	Fengselsstraff for ansatte på mottakene	47
6.3.1	Vilkår for å ilegge fengselsstraff.....	47
6.3.2	Utmålingspraksis.....	48
6.4	Straffeprosessuell inndragning	50
6.4.1	Innledning.....	50
6.4.2	Vilkår for ileggelse av straffeprosessuell inndragning.....	50
6.5	Foretaksstraff.....	52
6.5.1	Innledning.....	52
6.5.2	Utmålingspraksis og vurdering av botens størrelse	52
7	Avsluttende betraktninger	52
	Kildeliste.....	55

1 Innledning

1.1 Presentasjon av tema og problemstilling

Avhandlingens tema er «*underrapportering av fangst – hvilke sanksjoner er aktuelle?*».

Med «*underrapportering av fangst*» menes at mengden fisk som rapporteres til myndighetene enten rapporteres feil eller at det innrapporteres for lite fangst. Dette kan skje enten når fisken tas opp fra havet eller når den faktisk leveres til fiskemottak. Dette vil drøftes nærmere i kapittel 2.

De villlevende marine ressursene ligger til fellesskapet i Norge,¹ og myndighetene har derfor et ansvar for å forvalte ressursene på en måte som sikrer bærekraftig og samfunnsøkonomisk lønnsom forvaltning.² For å sikre en bærekraftig utvikling er fiskerinæringen gjenstand for omfattende reguleringer gjennom lover og forskrifter. Disse kan grovt deles inn i innsatsreguleringer,³ uttaksreguleringer og tekniske regler.⁴ Uttaksreguleringene, også kalt kvotereguleringer, avgrensner og kontrollerer uttaket av ressurser.⁵ Kvotereguleringen fungerer i praksis ved at det i forskrift fastsettes forbud mot fiske av bestandene, deretter åpnes det for fiske gjennom tildeling av kvoter som fartøyene kan fiske innenfor.⁶

For å sikre effektiv håndhevelse av regelverket, inneholder havressursloven en rekke regler med formål om å sikre at uttaket av ressursene kan kontrolleres. Eksempler på slike regler er bestemmelsene om rapporteringsplikt i tilknytning til fiske og fangst. Blant disse finner vi kravet til elektronisk rapportering og plikten til å utfylle landings- og sluttседler.⁷ Disse pliktene er sentrale for å sikre at høsting av ressursene skjer i tråd med gjeldende regler og innenfor kvotene til fartøyene.⁸

---

¹ Lov 6.juni 2008 nr. 37 om forvaltning av villlevande marine ressursar (havressursloven) § 2.

² Havressursloven § 1.

³ Innsatsreguleringene setter begrensninger på adgangen til å delta i fiskeriene og er nærmere regulert i Lov 26.mars 1999 nr. 15 om retten til å delta i fiske og fangst (deltakerloven).

⁴ De tekniske reglene i havressursloven kapittel 4 til 6 regulerer blant annet hvordan fisket skal gjennomføres, bruk av redskap, innblanding av bifangst, hvor det kan høstes samt ulike rapporteringsregler.

⁵ Uttaksreguleringene er nærmere regulert i havressursloven kapittel 3.

⁶ Ot.prp.nr. 20 (2007-2008) om lov om forvaltning av villlevande marine ressursar s. 69.

⁷ Den tradisjonelle fangstdagboken ble i 2010 erstattet med elektronisk rapportering, såkalt ERS. De fleste fartøy benytter seg nå av elektronisk rapportering.

⁸ Ot.prp.nr. 20 (2007-2008) s. 165.

Oppgaven med å kontrollere fiskeriene er primært lagt til Fiskeridirektoratet og Kystvakten.⁹ Gjennom sin inspeksjonsaktivitet på sjøen og ved landing av fangst avdekkes mulige straffbare forhold som enten kan ilegges administrativ reaksjon eller anmeldes til politiet for eventuell etterforskning og strafferettslig reaksjon.¹⁰ Myndighetene har flere ulike sanksjoner som er aktuelle ved underrapportering av fangst. Det skal redegjøres for sanksjonsmulighetene overfor henholdsvis fartøyfører, underordnet mannskap, rederi og mottak, samt se hvilke momenter som tillegges vekt i straffeutmålingen og utmålingen av administrative reaksjoner.

De sentrale administrative sanksjonene er overtredelsesgebyr og tilbaketrekking eller nekning av lisens og ervervstillatelse. De alvorlige tilfellene anmeldes til politiet, og det er opp til påtalemyndigheten å vurdere hvilken straffesanksjon de anser som adekvat i det enkelte tilfellet. Det er da tale om bøtStraff, fengselsstraff, foretaksstraff og straffeprosessuell inndragning. Den mest vanlige kombinasjonen i praksis er bøtStraff til fartøyfører samt straffeprosessuell inndragning overfor rederiet.

1.2 Bakgrunn og temaets aktualitet

Hvorfor skrive om sanksjoner ved underrapportering av fangst?

For fiskeristyresmaktene og samfunnet generelt er det viktig at bestemmelsene i havressursloven blir fulgt. Reaksjon på overtredelse av fiskerilovgivningen er fremhevet i forarbeidene som viktig.¹¹ Det er avgjørende at reguleringene blir respektert for å sikre at utnyttningen av ressursene skjer på en bærekraftig måte.

Det er et betydelig problem at næringsaktørene har et klart økonomisk insentiv til å underrapportere fangst. Underrapportering kan gi høy økonomisk gevinst, samt at oppdagelsesrisikoen er lav. Den lave oppdagelsesrisikoen kan illustreres ved at kun 1,5 – 2,5 % av alle landinger i 2015 ble kontrollert av Fiskeridirektoratet.¹²

---

⁹ Kontrollansvaret til Fiskeridirektoratet er nærmere regulert i havressursloven kapittel 7. Når det gjelder Kystvakten er kontrollansvaret regulert i Lov 13.juni 1997 nr. 42 om Kystvakten (kystvaktloven) kapittel 5.

¹⁰ Med landing menes «*alle tilfeller der fisk losses fra fiskefartøy ...*», jf. forskrift om landings- og sluttседdel 6. mai 2014 nr. 607 (heretter landingsforskriften) § 3 andre ledd.

¹¹ Ot.prp.nr. 20 (2007-2008) s. 150.

¹² Justiservesenet – utredning om målinger i fiskeriindustrien s. 27, tall fra 2015.

Nofima publiserte i 2014 en spørreundersøkelsen om urapportert fiske i torskefiskeriene. Det ble avdekket at 40 % av fiskerne underrapporterte på ulike måter.¹³ Forskere har konstatert at det går mer fisk ut av Norge enn det som offisielt kommer inn over kaikanten.¹⁴ Det landes og eksporteres mer fisk enn det som blir rapportert offisielt til Fiskeridirektoratet.

Identifisering av fangst ombord og uregistrerte, feilregistrerte og ulovlige landinger er også utpekt som hovedområder som skal prioriteres i ressurskontrollen i 2018. Det er stor risiko for mangelfull identifisering av art, kvantum og størrelse ombord, og for feilrapportering av fangst fra fartøy til norske myndigheter. Det er også vurdert stor risiko for uregistrerte, feilregistrerte og ulovlige landinger ved at uriktige eller manglende opplysninger føres på seddel. Ulovlige og uregistrerte landinger bryter med prinsippet i havressursloven om fullstendig og riktig registrering av ressursuttaket.¹⁵

1.3 Avgrensninger

I redegjørelsen av sanksjonene tas det utgangspunkt i havressurslovens sanksjonsbestemmelser. Straffeloven vil imidlertid komme til anvendelse for foretaksstraff.¹⁶ Soneloven har tilsvarende straffebestemmelser som havressursloven, da utlendingers høsting i norske farvann reguleres av begge lovene.¹⁷ Havressursloven gjelder for utlendinger når forskriftene uttrykkelig fastsetter det, jf. havressursloven § 5. Bestemmelsene om straff får direkte virkning overfor utenlandske fartøy.¹⁸ Det avgrenses derfor mot sonelovens sanksjonsbestemmelser.

Redegjørelsen av de ulike sanksjonene vil i hovedsak knytte seg til det objektive vilkåret, altså selve overtredelsen og hva den består i, samt hvordan domstolen og forvaltningen utmåler straffen. Det vil kort redegjøres for skyldkravet i punkt 3.3.

Oppgaven retter seg mot overtredelser begått i norsk sone under norsk jurisdiksjon. Med dette menes overtredelser i områder opprettet med hjemmel i soneloven, altså Norges økonomiske sone, fiskevernsonen ved Svalbard og fiskerisonen ved Jan Mayen. Disse områdene faller inn under havressurslovens anvendelsesområde, jf. havressursloven § 4 første ledd.

---

¹³ Nofima, Rapport 26/2014 «Urapportert fiske i torskefiskeriene».

¹⁴ <https://www.dn.no/nyheter/2018/08/21/1259/Fiske/forskere-avdekker-ulovlig-fiske-for-hundrevis-av-millioner>

¹⁵ Fiskeridirektoratet: Nasjonal strategisk risikovurdering for 2018 (NRSV) s. 14.

¹⁶ Lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff (straffeloven).

¹⁷ Lov 17. desember 1976 nr. 91 om Norges økonomiske sone (soneloven).

¹⁸ NOU 2005:10 Lov om forvaltning av viltlevende marine ressurser s. 79.

Det avgrenses mot administrativ inndragning. Begrunnelsen er blant annet at brudd på pliktene om elektronisk rapportering faller utenfor sanksjonens anvendelsesområde.¹⁹ Hovedfokuset i oppgaven er på pønale reaksjoner, dermed faller administrativ inndragning utenfor oppgavens tema og det foretas avgrensning av plasshensyn. I praksis fungerer det slik at det reageres med advarsel, overtredelsesgebyr eller anmeldelse.²⁰

1.4 Metode

Avhandlingens sentrale problemstillinger er nasjonale rettsreglers regulering av sanksjonene. Det primære undersøkelsesobjektet er dermed nasjonale rettsreglers innhold. For å fastlegge rettsreglenes innhold benyttes alminnelig juridisk metode.

Havressursloven med tilhørende forskrifter og forarbeider er de sentrale rettskildene. Havressursloven regulerer uttak og høsting av de viltlevende marine ressurser. Det er en vid fullmaktslov som gir Nærings- og fiskeridepartementet hjemmel til å innføre ulike reguleringer, forbud eller påbud gjennom forskrift.²¹

Det er en god del rettspraksis om de ulike sanksjonene. Det vil også bli trukket frem underrettspraksis for å illustrere blant annet vurderingsmomentene i straffeutmålingen. Når det gjelder rettskildevekten til underrettspraksis kan avgjørelser av lavere domstoler benyttes som illustrasjonsmateriale, og kan også være av interesse ved fremstillingen av gjeldende rett dersom de inneholder nærmere opplysninger om rettsområdet.²²

I tillegg er det rikholdig med fiskeriforvaltningspraksis tilknyttet overtredelsesgebyr. Forvaltningspraksis benyttes for å illustrere praktiseringen og bruken av overtredelsesgebyr. Sakene er tilfeldig valgt ut etter søk i offentlig journal, primært saker fra 2018. Forvaltningspraksis er ikke en særlig tungtveiende rettskildefaktor ved tolkningen av rettsreglene, men brukes som illustrasjonsmoment. Det er et generelt krav for å tillegge forvaltningspraksis selvstendig vekt, at praksisen er konsistent og har vært fulgt over et lengre tidsrom.²³ Det er imidlertid ikke aktuelt i denne oppgaven å tillegge forvaltningspraksisen selvstendig vekt, da den brukes som illustrasjon.

---

¹⁹ Se Ot.prp.nr. 20 (2007-2008) s. 108 hvor dette drøftes nærmere.

²⁰ Samtale med Fiskeridirektoratet.

²¹ Ot.prp. nr. 20 (2007-2008) s. 169.

²² Jens Edvin A. Skoghøy, *Rett og rettsanvendelse*, Oslo 2018 s. 226-227.

²³ Jens Edvin A. Skoghøy, *Rett og rettsanvendelse*, Oslo 2018 s. 208.

Det er begrenset utvalg av vedtak hva gjelder tilbaketrekking og nekting av lisens, men tre vedtak vil bli benyttet som illustrasjon. Ellers vises det til høringsnotat, artikler og diverse rapporter som materielt kan belyse problemstillingene som reises i oppgaven.

1.5 Fremstillingen videre

Før de aktuelle sanksjonsmulighetene skal analyseres, skal det i kapittel 2 redegjøres for aktørenes rapporteringsplikt for å vise hvilke regler aktørene er pliktig til å overholde. Deretter skal det redegjøres for hvilke sanksjoner som er aktuelle ved brudd på disse reglene.

I kapittel 3 skal det redegjøres for sanksjonsmulighetene overfor fartøyfører. De aktuelle sanksjonene er bøtestraff, fengselsstraff og overtredelsesgebyr. I kapittel 4 skal det redegjøres for straffansvaret for underordnet mannskap.

Kapittel 5 omhandler rederiene. De aktuelle sanksjonene er straffeprosessuell inndragning, foretaksstraff, overtredelsesgebyr og tilbaketrekking av ervervstillatelse eller lisens. I tilknytning til mottakene kan de ansatte straffes med bøter eller fengsel. For mottaket er det straffeprosessuell inndragning og foretaksstraff som er de aktuelle sanksjonene. Dette vil det bli redegjort for i kapittel 6.

2 Fartøyenes rapporteringsplikt

2.1 Innledning

Som nevnt innledningsvis er formålet med rapporteringsplikten å sikre at uttaket av ressurser kan kontrolleres. Bestemmelsene om rapporteringspliktene skal målrette kontrollen og øke muligheten for å oppdage lovbrudd. De er sentrale for å sikre at høstingen skjer i tråd med gjeldende regler og innenfor kvotene til fartøyene.²⁴

I dette kapitlet skal det redegjøres for hvilke aktører pliktene retter seg mot samt pliktens innhold.

---

²⁴ Ot.prp.nr. 20 (2007-2008) s. 149 og 164.

2.2 Hvilke aktører er ansvarlige for å overholde pliktene?

2.2.1 Fangstdagbok og elektronisk rapportering

Plikten til å føre fangstdagbok er regulert i havressursloven § 36, samt tilhørende forskrifter. Etter lovens ordlyd er plikten til å føre fangstdagbok tilfalt «*eigaren eller brukaren av fartøy*», jf. første ledd.

Med «*brukaren av fartøy*» menes fartøyfører. En naturlig språklig forståelse av «*eigaren*» gir indikasjoner på at rederiet også er ansvarlig. Som oppgaven vil vise vil både rederiet og fartøyfører i enkelte tilfeller bli straffet ved brudd på plikten til å føre fangstdagbok.

2.2.2 Landings- og sluttseddel

Plikten til å utfylle landings- og sluttseddel følger av havressursloven § 39. Bestemmelsens første ledd pålegger «*eigaren eller brukaren av haustings- eller transportfartøy og den som tek imot fangst*» å skrive ut en landingseddel med opplysninger om fangsten. Det er nærmere presisert i landingsforskriften § 8 første ledd siste punktum at «*seddelen skal undertegnes av mottaker eller dennes representant og den som lander før denne forlater mottaksstedet, og begge er ansvarlige for at opplysningene er korrekte*».²⁵

Begrepet «*den som tek imot fangst*» inkluderer alle som tar imot fangst.²⁶ Med «*den som lander*» menes ansvarshavende ombord på fartøyet.²⁷

Andre ledd gir pålegg om utfylling av sluttseddel. På samme måte som landingseddel retter plikten seg mot «*eigaren eller brukaren av haustings- eller transportfartøy og den som kjøper fangst i første hand*». Det er nærmere presisert i landingsforskriftens § 8 andre ledd at «*seddelen skal undertegnes av kjøper eller dennes representant og den som lander før denne forlater mottaksstedet, og begge er ansvarlige for at opplysningene er korrekte*.» Det fremgår av dom fra lagmannsretten at bestemmelsen også retter seg mot ansatte som på kjøperens vegne tar i mot fangst og utferdiger og leverer sluttsedler, ikke bare den egentlig kjøper.²⁸

---

²⁵ Forskrift 6. mai 2014 nr. 607 om landings- og sluttseddel (landingsforskriften).

²⁶ Ot.prp.nr. 20 (2007-2008) s. 206.

²⁷ Landingsforskriften § 3 fjerde ledd.

²⁸ LH-2014-32765 (Hålogaland)

Plikten til å utfylle landings- og sluttseddel tilligger både fartøyfører og mottaket, og begge er ansvarlige. Det uttales i forarbeidene at alle som er omfattet av plikten til å gi opplysninger etter første og andre ledd har et selvstendig ansvar for at opplysningene er korrekt.²⁹

2.3 Rapporteringspliktens innhold

2.3.1 Fangstdagbok og elektronisk rapportering

Havressursloven § 36 gir hjemmel til å pålegge fartøyfører å føre fangstdagbok. Nærmere regler om hvordan fangstdagboken skal føres og hva den skal inneholde er nærmere regulert i forskrift, jf. første ledd.

Formålet med fangstdagboken er å legge til rette for effektiv regulering av fiskeriene, bedre kontroll med ressursuttaket og et bedre grunnlag for statistikk og forskning.³⁰ Høyesterett har uttalt at fangstdagbøkene er et viktig virkemiddel for ressursforvaltningen, gjennom fiskerimyndighetenes kvotekontroll og kvoteavregning overfor det enkelte fartøy. Reglene om melding av fangst bygger på at fiskeriforvaltningen skal ha et riktig sanntidsbilde av fangstsituasjonen, og at det skal være mulig å føre løpende kontroll.³¹ Den skal når som helst kunne fremlegges for norske myndigheter ved inspeksjon.³²

Norske fartøy over 15 meter er underlagt kravet til elektronisk rapportering i henhold til forskrift om posisjonsrapportering mv. § 12, også kalt ERS-forskriften.³³ Etter første ledd skal fartøyet sende melding om fangst (også kalt DCA-melding) minst en gang daglig og senest klokken 23:59. Meldingen om fangst «skal angis for hver enkelt fiskeoperasjon og skal registreres etter at hver fiskeoperasjon er fullført», jf. fjerde ledd.³⁴ Meldingen skal inneholde total fangst fra den konkrete fiskeoperasjonen fordelt på art i kilo rund vekt, jf. femte ledd.

---

²⁹ Ot.prp.nr. 20 (2007-2008) s. 207.

³⁰ Jf. formålet med forskrift om posisjonsrapportering mv. i § 1.

³¹ Rt. 2014 s. 996 avsnitt 19 og 27.

³² Se havressursloven § 46 og kystvaktloven § 29 fjerde ledd bokstav a.

³³ Forskrift 21. desember 2009 nr. 1743 om posisjonsrapportering og elektronisk rapportering for norske fiske- og fangstfartøy (forskrift om posisjonsrapportering mv.)

³⁴ Med fiskeoperasjon menes «perioden fra det tidspunkt et sammenhengende fiskeredskap settes i sjøen til det er tatt opp fra sjøen. Fiskeoperasjonen er fullført når fiskeredskapet er tatt opp av sjøen», jf. forskriftens § 12 fjerde ledd.

Norske fartøy under 15 meter har tilsvarende plikt etter forskrift om kystfiskeappen § 6.³⁵ Fartøy som har gjennomført fiskeoperasjoner «skal senest 2 timer før anløp til mottaksanlegg ... sende landingsmelding», jf. første ledd. Landingsmeldingen skal inneholde fangst om bord fordelt på fiskesort i kilo rund vekt, jf. fjerde ledd bokstav j.

Utenlandske fartøy har tilsvarende plikt til elektronisk rapportering i henhold til forskrift om rapportering, utlendingers fiske i NØS mv. § 6 og forskrift om fiske i fiskevernsonen, Svalbard § 6.³⁶ Reglene er vesentlig de samme som for norske fartøy og vesentlig de samme for fiske i Norges økonomiske sone, fiskevernsonen ved Svalbard og fiskerisonen ved Jan Mayen.

Ordlyden i disse bestemmelsene må forstås slik at meldingen skal inneholde en så nøyaktig innmelding som mulig i vekt og art, og fartøyfører har ansvar for at det etableres rutiner som sikrer at mengden rund fisk i hvert hal fastslås med størst mulig sikkerhet. Dette synet støttes opp av Høyesterett.³⁷

Russiske fartøy fører fortsatt manuell fangstdagbok på papir. Regler om manuell fangstdagbok reguleres av forskrift om utlendingers fiske i NØS §§ 8 og 9.³⁸ Etter § 8 bokstav b skal fartøyene sende fangstmelding «ved overgang til fiske i et annet ICES-område og ellers ukentlig ved utløpet av hver sjuende dag etter fiskestart». Etter § 9 skal fartøyet også føre fangstdagbok, som skal inneholde opplysninger om dato og klokkeslett ved begynnelsen av hvert enkelt hal, fangsten for det enkelte hal, den totale fangsten per dag og fra fiskestart.

2.3.2 Landings- og sluttseddel

I motsetning til plikten om føring av fangstdagbok, er plikten til utfylling av landings- og sluttseddel fastsatt direkte havressursloven § 39. Dette for å understreke at det er en av de viktigste pliktene aktørene har for å sikre at høstingen er i tråd med gjeldende regler og kvoter.³⁹ Nærmere regler er gitt i landingsforskriften, som har som formål «å sikre en

---

³⁵ Forskrift 19. desember 2014 nr. 1822 om elektronisk rapportering for norske fiske og fangstfartøy under 15 meter (forskrift om kystfiskeappen)

³⁶ Forskrift 31. august 2010 nr. 1231 om elektronisk rapportering for utenlandske fiske- og fangstfartøy i Norges økonomiske sone, territorialfarvann og fiskerisonen ved Jan Mayen (forskrift om rapportering, utlendingers fiske i NØS mv) og forskrift 30. august 2010 nr. 1229 om rapportering (posisjon, fangst og aktivitet) og kontroll mv. ved fiske og fangst i fiskevernsonen ved Svalbard (forskrift om fiske i fiskevernsonen, Svalbard)

³⁷ Rt. 1983 s. 41 og Rt. 1994 s. 1607.

³⁸ Forskrift 13. mai 1977 nr. 2 om utlendingers fiske og fangst mv. i Norges økonomiske sone og landinger til eller annen bruk av norsk havn (forskrift om utlendingers fiske i NØS)

³⁹ Ot.prp. nr. 20 (2007-2008) s. 206.

bærekraftig forvaltning av de viltlevende marine ressurser gjennom registrering av opplysninger om fangsten til bruk ved ressurskontroll, kvotekontroll og for statistikkformål», jf. § 1. Plikten har, på samme måte som plikten til føring av fangstdagbok, bakgrunn i hensynet til en best mulig ressurskontroll.⁴⁰

Etter havressursloven § 39 første og andre ledd skal det skrives landings- og sluttseddel «*med opplysninger om fangsten*». Det er nærmere presisert i landingsforskriften § 11 at det skal oppgis «*dato og klokkeslett ved fullført landing, samt opplysninger om art, produkttilstand, konserveringsmåte, størrelsessammensetning, vektavlesning, nøyaktig kvantum i kilogram og leveringsmåte ...*».

Plikten om utfylling av landings- og sluttseddel innebærer at det i alle tilfeller hvor fangsten landes skal oppgis korrekte opplysninger om fangsten som blir omsatt.

2.4 Konsekvenser ved brudd på rapporteringsreglene

Underrapportering skaper problemer for både forvaltningen av fiskeriene, miljømessig bærekraft og ressursøkonomien, og kan resultere i feilaktige bestandsanslag. Disse lovbruddene påvirker også konkurransesituasjonen mellom fiskerne og fiskemottakene, ved at aktørene som bryter reguleringene vil ha en konkurransemessig fordel.⁴¹

Både plikten til å sende fangstmelding og plikten til utfylling av landings- og sluttseddel er helt avgjørende for norske myndigheters kvotekontroll. Fangstmeldingene danner grunnlaget for beregning av hvor stor andel av tildelt kvote som til enhver tid er fisket opp, og hvor mye som gjenstår.⁴² Manglende elektronisk rapportering kan være med på å svekke kontrollen med landingen og skaper rom for ulovlige og uregistrerte landinger. I mange tilfeller er feilrapportering av kvantum eller artssammensetning gjort bevisst for å unndra kvoteavregning. Et eksempel kan være når et fartøy nærmer seg full kvote.⁴³

---

⁴⁰ Ot.prp.nr. 20 (2007-2008) s. 207.

⁴¹ NOU 2014:16 Sjømatindustrien, Utredning om sjømatindustriens rammevilkår (s. 117).

⁴² Lars Fause, «Fiskerikriminalitet del 1», *Tidsskrift for strafferett*, 2008 s. 3-36 (s. 11).

⁴³ Fiskeridirektoratet: Nasjonal strategisk risikovurdering (NSRV) for 2018 vedlegg 2 «Fiskeriforvaltningens risikovurdering og risikohåndtering» s. 5.

Kvoteregningen skjer som hovedregel på grunnlag av opplysningene i landings- og sluttsedler.⁴⁴ Unnlater av å oppgi fangst i fangstmeldinger og i landings- og sluttsedler fører til at fangsten ikke blir registrert i kvotekontrollsystemet.⁴⁵ Manglende kvoteregning gir Fiskeridirektoratet et uriktig bilde av hvor stor del av kvoten som er oppfisket, hvilket kan medføre et tilsvarende overfiske samt uriktig beregning for fastsettelse av senere års fiskekvoter. Dette kan også undergrave hensynet til en bærekraftig forvaltning.⁴⁶ I det kvoteregning ikke skjer, vil fisker og fiskekjøper ha mulighet til å fangste å levere/motta samme fangstkvantum på nytt, slik at de dermed får en urettmessig økonomisk gevinst.⁴⁷

Forskjellen mellom underrapportering i fangst dagbok og underrapportering i landings- og sluttseddel, er at sluttseddelen bestemmer hvilket kvantum som kvoteregnes mens fangst dagboken føres av kontrollhensyn. Underrapportering av fangst i landingseddel anses derfor som en kvoteovertredelse, og er slik et alvorligere forhold enn en tilsvarende underrapportering i fangst dagbok.⁴⁸ Det må dermed reageres med straffesanksjoner mot denne type lovovertridelser, både mot fartøysfører, rederi og fiskemottak. Det skal ikke lønne seg å bryte fiskerilovgivningen.

I kapittel 3 skal det drøftes hvilke sanksjonsmuligheter myndighetene har ovenfor fartøysfører ved underrapportering av fangst.

3 Myndighetenes sanksjonsmuligheter overfor fartøysfører

3.1 BøtStraff

3.1.1 Vilkår for illeggelse av bøter

Myndighetene har hjemmel til å ilegge fartøysfører bøtStraff etter havressursloven § 62. Det følger av denne bestemmelsen at «den som med vilje eller aktaust bryt føresegner som er fastsette i eller i medhald av §§ 34 og 36 til 42, vert straffa med bøter eller fengsel inntil eitt år ...».

---

⁴⁴ Lars Faure, «Fiskerikriminalitet del 1», s. 11.

⁴⁵ Lars Faure, «Fiskerikriminalitet del 1» s. 11 og 12.

⁴⁶ Ot.prp. nr. 20 (2007-2008) s. 159 og Lars Faure «Fiskerikriminalitet del 2», *Tidsskrift for strafferett* 2008 s. 139-161 (s. 157).

⁴⁷ Fiskeridirektoratet: Nasjonal strategisk risikovurdering (NSRV) for 2018 vedlegg 2 «Fiskeriforvaltningens risikovurdering og risikohåndtering» s. 6.

⁴⁸ Lars Faure, «Fiskerikriminalitet del 2» s. 157.

Det eneste objektive vilkåret som må være oppfylt er at § 36 om plikten til føring av fangstdagbok eller § 39 om utfylling av landings- og sluttseddel er overtrådt. Skyldkravet kommer jeg tilbake til i punkt 3.3, da skyldkravet er det samme ved bøtestraff og fengselsstraff som det skal redegjøres for i punkt 3.2.

I neste punkt skal det redegjøres for hvilke momenter som legges til grunn i vurderingen av botens størrelse.

3.1.2 Utmåling av botens størrelse

De sentrale momentene i utmålingen av botens størrelse er basert på rettspraksis. Disse illustreres med en gjennomgang av praksis fra Høyesterett og lagmannsretten.

I Rt. 2014 s. 996 ble fartøyfører ilagt en bot på 36.000 ,- for å ha overtrådt bestemmelsene om elektronisk rapportering av fangst ved to anledninger.⁴⁹ Underrapporteringen tilsvarte 21,57 % av total fangst. Ved straffutmålingen la retten vekt på at *«allmennpreventive hensyn og hensynet til å få etablert en god og betryggende rapporteringsordning i fiskeriene tilsier følbar straff... Bruk av dataverktøy og elektronisk innberetning er et effektivt verktøy for å sikre at fiskerimyndighetene får informasjon om virksomheten, som ledd i arbeidet med å forvalte ressursene, fordele kvoter, hindre overbeskatning mv.»* Det ble også sett hen til at fartøyføreren hadde god inntekt, og at bøtenivået måtte reflektere dette. Det ble i mindre grad lagt vekt på at han var bøtelagt tidligere.

I LH-2001-413 gjaldt saken feilføring i fangstdagbok ved at andelen av bifangst av sei ble innført med den lovlige andel på 25 % til tross for at bifangsten i realiteten var høyere. Lagmannsretten uttaler at *«det dreier seg om ulovlig fangst av et relativt stor kvantum fisk, og at denne fangsten pågikk over et tidsrom på to døgn. Lagmannsretten har etter bevisførselen også et inntrykk av at denne form for bevisst feilføring av fangstdagbøker kan ha en viss utbredelse, og at det er viktig å reagere strengt mot slike overtredelser av fiskerilovgivningen»*. Fartøyfører ble ilagt bot på 15.000 ,-.

---

⁴⁹ Kommer direkte til uttrykk i THAUG-2013-154955 avsagt i Haugaland tingrett 21.januar 2014. Det ble ikke anket over boten til fartøyfører, bare inndragningen overfor rederiet. Tingrettens dom ble dermed rettskraftig når det gjaldt spørsmålet om boten til fartøyfører.

Disse dommene viser at det legges vekt på overtredelsens art og grovhet. Det ses hen til allmennpreventive hensyn, hensynene bak rapporteringsreglene og viktigheten av disse samt hvor stor mengde fangst som er underrapportert i det enkelte tilfelle. Det er også, i mindre grad, av betydning om fartøyfører er bøtelagt tidligere.

Når det gjelder fartøyførers inntekt er det uttalt i RG-1996-1168 at *«fiskefartøyer fra mange nasjoner fisker i farvann undergitt norsk jurisdiksjon, og hensynet til praktisk rettshåndhevelse og forutberegnelighet i reaksjonsfastsettelsen tilsier at den individuelle skipsførers varierende inntektsforhold og økonomiske betingelser ikke tillegges for stor vekt»*. Fartøyførers økonomiske forhold er altså ikke et moment av stor betydning, men det kan tillegges vekt i mindre grad.

Flere avgjørelser i lagmannsretten viser at lang saksbehandlingstid er et moment i formildende retning. Et eksempel er LH-2007-11110 som gjaldt unnlatt føring av fangstdagbok tilsvarende 220 tonn makrell.⁵⁰ I denne saken fant forholdet sted nærmere tre år tilbake i tid, noe som skyldtes lang liggetid hos politiet. Lang saksbehandlingstid gis utslag i straffutmålingen og får betydning i utmålingen av botens størrelse.

For å oppsummere er de sentrale momentene i vurderingen av botens størrelse overtredelsens art og grovhet, da særlig sett hen til hensynet bak rapporteringsreglene og viktigheten av disse, lang saksbehandlingstid, og i mindre grad fartøyførers økonomi og om han er bøtelagt tidligere.

3.2 Fengselsstraff

3.2.1 Innledning

Fengselsstraff har i liten grad blitt anvendt som reaksjonsform i fiskerisaker. I den grad det har skjedd har det hovedsakelig vært i saker mot daglig leder og andre ansatte ved fiskemottak. Det har også vært reagert med fengsel mot fartøyførere i tilfeller hvor de har samhandlet med fiskemottaket ved kvoteunndragelser.⁵¹ De tilfellene hvor det er samarbeid mellom fartøy og mottak vil bli redegjort for i kapittel 6. Underrettspraksis viser imidlertid en viss utvikling i bruken av fengselsstraff mot fartøyfører isolert sett.

---

⁵⁰ Se også LF-2003-223 og LF-1997-234.

⁵¹ Lars Fause, «Fiskerikriminalitet del 2», s. 146-147.

3.2.2 Vilkår for ileggelse av fengselsstraff

Fartøyfører på norske fartøy kan dømmes til fengsel etter havressursloven § 62. Det fremgår av denne bestemmelse at «*den som med vilje eller aktaust*» bryter bestemmelser som er fastsatt i, eller i medhold av §§ 36 eller 39 kan straffes med «*fengsel i inntil eitt år*».

Likt som ved bøtestraff er det eneste objektive vilkåret at § 36 om fangstdagbok eller § 39 om utfylling av landings- og sluttseddel er overtrådt.

Havressursloven § 64 første ledd fastsetter en høyere strafferamme på inntil 6 år for grove lovbrudd. Skyldkravet er her hevet til grov uaktsomhet eller forsett. I vurderingen av om lovbruddet er grovt skal det særlig legges vekt på «*om den økonomiske eller potensielle økonomiske verdien av lovbrøtet er stor, om lovbrøtet har skjedd systematisk og over tid, om lovbrøtet er av grenseoverskridande art, og om lovbrøtet har skjedd som ledd i organisert verksemd*». Det fremgår direkte av loven hvilke overtredelser som kan rammes av skjerpet straff.⁵²

En gjennomgang av forarbeidene antyder at alternativene om at «*lovbrøtet har skjedd systematisk og over tid*» og «*som ledd i organisert verksemd*» i hovedsak vil komme til anvendelse i straffesaker mot mottak og i de tilfeller hvor det er et samarbeid mellom fartøy og mottak.⁵³ Disse tilfellene faller dermed inn under kapittel 6 som omhandler sanksjoner overfor mottak.

Vurderingsmomentet «*om den økonomiske eller potensielle økonomiske verdien av lovbrøtet er stor*», kan være relevant i saker utelukkende mot fartøyfører uten at mottaket er involvert. Det er ofte i disse sakene snakk om betydelige verdier, og som nevnt tidligere er den potensielle verdien stor dersom det underrapporteres store mengder fangst. Det foreligger så langt ingen praksis på bestemmelsen, og forarbeidene utdype heller ikke hva som ligger i dette. Det er dermed vanskelig å trekke slutninger om når bestemmelsen vil være aktuell.

---

⁵² Ot.prp.nr. 20 (2007-2008) s. 164.

⁵³ Se Ot.prp.nr. 20 (2007-2008) s. 164-165 og 223-224.

3.2.3 Utmålingspraksis

Som nevnt innledningsvis i kapittelet viser underrettspraksis en viss utvikling hva gjelder bruken av fengselsstraff overfor fartøyfører, men også bruken av straffelovens bestemmelser.

Fartøyfører har i to tilfeller blitt idømt fengselsstraff i tingretten for å ha underrapportert fangst. Dommene vil dermed ikke ha så stor rettskildemessig vekt, men trekkes frem som illustrasjonsmomenter.

Det første tilfellet gjaldt dom for ti overtredelser av havressursloven, hvorav fem forhold gjaldt brudd på forskrift om posisjonsrapportering mv. § 12.⁵⁴ Det uttales at *«tiltalte har planmessig feilrapportert fisketidspunktet og posisjoner til fiskerimyndighetene og fått betydelig mer bifangst av torsk enn det som følger av høstingsregelverket»*. Etter en samlet vurdering kom retten til at straffen ble satt til 18 dager.

I det andre tilfellet ble fartøyfører dømt til fengsel etter straffeloven § 221 om falsk forklaring.⁵⁵ Fartøyet hadde rapportert inn 200 tonn fangst selv om de hadde fisket vesentlig mer. Tingretten fant det ikke tvilsomt *«at slik rapportering er å anse som forklaring som «er ment å utgjøre bevis» slik dette er å forstå i straffeloven § 221 første ledd bokstav d»*. Det var dissens i spørsmålet om skyld, men flertallet kom til at fartøyfører med forsett har avgitt uriktige opplysninger og ble derfor idømt fengsel i 36 dager.

Bestemmelsen om falsk forklaring til offentlig myndighet er relevant i tilfeller der det er forsettlig feilrapportering eller unnlatt rapportering i ERS eller sluttседdel. Straffeloven vil i større grad enn spesiallovgivningen fremme hensynet til straffverdighet og muligens også ha en større preventiv effekt ettersom strafferammen er høyere.

3.2.4 Særlig om utenlandske fartøy

Etter Havrettskonvensjonen artikkel 73 nr. 3 kan fartøyfører på utenlandske fartøy som hovedregel ikke straffes med fengsel ved brudd på fiskerilovgivningen i Norges økonomiske sone, fiskerisone ved Jan Mayen og fiskevernsonen ved Svalbard.⁵⁶ Bestemmelsen må tolkes slik at det heller ikke er adgang til å ilegge subsidiær fengselsstraff ved bot. Det gjøres unntak fra dette dersom det foreligger avtale mellom de berørte stater, jf. art. 73 nr. 3.

---

⁵⁴ Dom Haugaland tingrett avsagt 12. juni 2018, Saksnummer: 18-016713MED-HAUG/

⁵⁵ Dom Sunnhordaland tingrett avsagt 5. desember 2017, Saksnummer: 17-122520MED-SUHO

⁵⁶ United Nations convention on the law of the sea 10 desember 1982 nr. 1 (havrettskonvensjonen)

Det er en tilsvarende særregel i havressursloven § 64 tredje ledd hvor det fremgår at fengselsstraff og subsidiær fengselsstraff ikke kan benyttes mot utenlandske fartøy ved brudd på §§ 60 til 63, med mindre det følger av avtale med fremmed stat eller at fartøyet er statsløst. Norge har ikke inngått noen avtaler om bruk av fengselsstraff overfor utenlandske fartøy.⁵⁷

Regelen om avgrensninger i straff for utenlandske fartøy gjelder bare brudd på *«fisheries laws and regulations»*, jf. havrettskonvensjonen art. 73 nr. 3. Når det gjelder grensen mellom fiskerireguleringer og andre reguleringer er det uttalt følgende i forarbeidene: *«Det kan være vanskelig å trekke grensen for hva som her skal regnes som fiskeribestemmelser. Det må likevel være klart at straffeavgrensningen i nr. 3 ikke vil gjelde for overtredelse av andre bestemmelser som kan håndheves i den økonomiske sone og som ikke kan regnes som fiskeribestemmelser, f.eks. vold mot offentlig tjenestemann i forbindelse med inspeksjon o.l. I slike tilfeller vil de vanlige regler komme til anvendelse»*.⁵⁸

Ansatte på utenlandske fartøy kan altså straffes med fengsel for overtredelser av andre straffebestemmelser. Særlig relevant er bestemmelsen i strl. § 155 om vold mot offentlig tjenestemann. I Rt. 1996 s. 654 ble førstestyrmann på en tråler registrert i Belize dømt til fengsel i 30 dager for å ha avfyrt skudd med hagle mot Kystvakten.

Ved den konkrete straffutmålingen må hensynet til likebehandling mellom norske og utenlandske fartøy ivaretas. Hjemmelen for likebehandlingsplikten følger av SP art. 26 hvor det fremgår at *«alle er like for loven og har uten noen form for forskjellsbehandling rett til lik beskyttelse av loven»*.⁵⁹ Det presiseres videre at lovgivningen skal *«forby enhver form for forskjellsbehandling på noe slikt grunnlag som ... nasjonal ... opprinnelse»*. Det er en tilsvarende likebehandlingsplikt i EMK art. 14,⁶⁰ Grl. § 98⁶¹ og Svalbardtraktaten art. 2 annet ledd.⁶² Det innebærer at myndighetene ikke kan forskjellsbehandle på nasjonalt grunnlag.

---

⁵⁷ Samtale med Kystvakten.

⁵⁸ Ot.prp.nr. 20 (2007-2008) s. 151 med videre henvisning til St.prp.nr. 37 (1995-1996) om lov om endringer i enkelte lover som følge av norsk ratifikasjon av De forente nasjoners havrettskonvensjon av 10. desember 1982 s. 45.

⁵⁹ International Covenant on Civil and Political rights 23. mars 1979 (SP)

⁶⁰ Convention for the Protection of Human rights and Fundamental Freedoms 4. november 1950.

⁶¹ Kongeriket Noregs Grunnlov av 17. mai 1814

⁶² Traktat mellom Norge, Amerikas Forente Stater, Danmark, Frankrike, Italia, Japan, Nederlandene, Storbritannia og Irland og de britiske oversjøiske besiddelser og Sverige angående Spitsbergen 9. februar 1920 (Svalbardtraktaten).

Likebehandlingsplikten kan tilsi at det utvises en viss tilbakeholdenhet med anvendelse av fengselsstraff mot norske fiskere.⁶³ Den kan likevel ikke tolkes så strengt at det fører til at fengselsstraff ikke benyttes overfor norske fartøy dersom det etter omstendighetene må anses som en nødvendig sanksjon. Dette vil ikke drøftes nærmere, men det konstateres at det foreligger en likebehandlingsplikt på sanksjonsstadiet som kan ha betydning.

3.3 Skyldkravet

I dette delkapittelet skal det redegjøre for skyldkravet i havressursloven § 62. Det fremgår av bestemmelsen at skyldkravet er *«med vilje eller aktlaust»*, altså med forsett eller uaktsomhet. I praksis er det vanskelig å føre bevis for forsett, hvilket gjør uaktsomhet til det normale bevis- og vurderingstema i disse sakene.⁶⁴

Havressursloven inneholder ingen nærmere redegjørelse av innholdet i aktsomhetskravet. Det er naturlig å legge definisjonen i straffeloven § 23 første ledd til grunn. Det uttales her at: *«den som handler i strid med kravet til forsvarlig opptreden på et område, og som ut fra sine personlige forutsetning kan bebreides, er uaktsom»*. Ordlyden i uaktsomhet peker mot at det må kunne påvises klanderverdighet hos lovovertreder.

Det er en streng aktsomhetsnorm for fartøyfører. Det uttales i forarbeidene at *«eit berande element har vore at formålet med reglane, som er omsynet til ressurskontroll, tilsier at aktsemdsnorma er streng»*.⁶⁵ Dette er også lagt til grunn i rettspraksis.⁶⁶

Hva som nærmere ligger i kravene til fartøyførerens subjektive skyld, må utledes av rettspraksis for den aktuelle sakstype.⁶⁷

Høyesterett har i Rt. 1994 s. 1607 gjort rede for aktsomhetsnormen knyttet til føring av fangstdagbok. Det uttales på side 1609 at: *«når det gjelder formålet med fangstdagbokføringen og de aktsomhetskrav som må stilles, viser jeg særlig til Høyesteretts avgjørelse i Rt. 1983 s. 41. Det pekes her på viktigheten av at de opplysninger fangstdagboken gir om oppfisket kvantum til enhver tid er korrekte, og at det understrekes at skipperen har ansvaret for at det blir etablert rutiner som sikrer at rundfiskmengden i det*

---

⁶³ Lars Fause, «Fiskerikriminalitet del 2», s. 147.

⁶⁴ Lars Fause, «Fiskerikriminalitet del 2», s. 140.

⁶⁵ Ot.prp. nr. 20 (2007-2008) s. 222.

⁶⁶ Se blant annet Rt. 1983 s. 41 og Rt. 1994 s. 1607.

⁶⁷ Lars Fause, «Fiskerikriminalitet del 2», s. 140.

enkelte hal blir fastslått med størst mulig visshet. Det er opp mot disse krav at domfeltes aktsomhet i den foreliggende sak må bedømmes». Høyesterett har samtidig slått fast at fartøyføreren plikter å være orientert om det norske regelverket, jf. Rt. 1999 s. 601.

Praksis viser at det er fartøyfører som har ansvaret for at rapporteringspliktene overholdes. Det legges til grunn en streng aktsomhetsnorm med krav om at det etableres rutiner som er tilstrekkelige for å overholde rapporteringsplikten. Det sentrale er hvorvidt fartøyføreren burde eller kunne ha handlet annerledes.

3.4 Overtredelsesgebyr

3.4.1 Innledning

Hjemmelen for ileggelse av overtredelsesgebyr følger av havressursloven § 59.

Bestemmelsens første ledd gir departementet hjemmel til å pålegge *«den som med vilje eller aktlaust bryt føresegner som er fastsette i eller i medhold av lova»* et overtredelsesgebyr. Etter bestemmelsens fjerde ledd kan departementet gi nærmere regler i forskrift. Den sentrale forskriften er forskrift om tvangsmulkt mv. ved brudd på havressurslova.⁶⁸

Overtredelsesgebyr blir i forarbeidene karakterisert som en sanksjon forvaltningen kan pålegge en person eller et foretak, med plikt til å betale et gebyr for brudd på en handlingsnorm fastsatt i lov, forskrift eller vedtak.⁶⁹

Ordningen er relativt ny og ble innført 1. mars 2012.⁷⁰ Bakgrunnen for innføringen var behovet for mer effektive reaksjonsformer i medhold av havressursloven, og å innføre en administrativ reaksjon i stedet for straff ved mindre alvorlige overtredelser.⁷¹ Formålene med overtredelsesgebyret ble angitt å være preventive og pønalt i form av å påføre lovovertrederen et onde, samt å redusere bruken av straff.⁷²

---

⁶⁸ Forskrift 20. desember 2011 nr. 1437 om tvangsmulkt og overtredelsesgebyr ved brudd på havressurslova og deltakerloven (forskrift om tvangsmulkt mv. ved brudd på havressurslova).

⁶⁹ Ot.prp.nr. 20 (2007-2008) s. 153

⁷⁰ Forskrift om tvangsmulkt mv. ved brudd på havressurslova og deltakerloven § 8.

⁷¹ Høyringsnotat 21. januar 2011 med forslag til ny forskrift om lovbrøtgebyr og tvangsmulkt i medhald av havressurslova» s. 4.

⁷² Høyringsnotat 21. januar 2011 med forslag til ny forskrift om lovbrøtsgebyr og tvangsmulkt i medhald av havressurslova s. 5.

Vedtak om overtredelsesgebyr er et enkeltvedtak som kan påklages etter de alminnelige forvaltningsrettslige regler. Klageinstansen er Fiskeridirektoratets hovedkontor i Bergen. Vedtaket vil også kunne bringes inn for domstolene, som behandler saken i sivilprosessuelle former.⁷³ Klageadgangen og domstolsbehandlingen vil ikke bli behandlet nærmere da det faller utenfor oppgavens tema.

Overtredelsesgebyr har et pønalt formål, og anses som en straffesanksjon etter EMK.⁷⁴ Som en konsekvens av dette fremgår det av havressursloven § 59 siste ledd at overtredelsesgebyr og straff etter havressursloven kapittel 12 ikke kan benyttes mot samme lovbrudd.

Bruk av overtredelsesgebyr forenkler og effektiviserer sanksjoneringen av de minst alvorlige lovbruddene som tidligere har vært anmeldt til politiet. For det første vil det bli enklere og billigere å ilegge denne sanksjonen istedenfor å utferdige et straffeprosessuelt forelegg. For det andre vil det ta kortere tid fra lovbrudd til sanksjon enn det ville gjort ved anmeldelse til politiet, etterforskning og påtalevedtak.⁷⁵

I neste punkt skal det redegjøres for vilkårene for ileggelse av overtredelsesgebyr.

3.4.2 Vilkår for ileggelse av overtredelsesgebyr

Etter havressursloven § 59 første ledd første punktum kan *«den som med vilje eller aktpålagt bryt føresegner som er fastsette i eller i medhald av lova»* ilegges overtredelsesgebyr.

Overtredelsesgebyr kan kun pålegges når dette fremgår av forskrift om tvangsmulkt mv. ved brudd på havressursloven, jf. første ledd andre punktum.

Forskriftens § 4 lister opp de forskrifter som er aktuelle for ileggelse av overtredelsesgebyr. Av bestemmelsens første ledd bokstav a og b fremgår det at det kan ilegges overtredelsesgebyr ved overtredelse av blant annet forskrift om posisjonsrapportering mv kapittel I-III og forskrift om kystfiskeappen § 6, altså ved brudd på rapporteringspliktene som det er gjort nærmere rede for i kapittel 2. For å kunne ilegge overtredelsesgebyr må det objektivt sett foreligge en handling begått i strid med disse forskrifter.

---

⁷³ Ot.prp.nr. 70 (2003-2004) om lov om endring i lov 26. mars 1999 nr. 15 om retten til å delta fiske og fangst (deltakerloven) m.v. s. 34

⁷⁴ Ot.prp.nr. 20 (2007-2008) s. 222 og Ot.prp.nr. 70 (2003-2004) s. 35 flg hvor dette spørsmålet drøftes inngående.

⁷⁵ Lars Fause, «Fiskerikriminalitet del 2», s. 159.

Skyldkravet er likt som i havressursloven § 62, forsett eller uaktsomhet. Det vises til redegjørelsen av skyldkravet i punkt 3.3. Om det er handlet med den nødvendige graden av skyld må bevises med «klar sannsynlighetsovervekt».⁷⁶

Bestemmelsen er en «kan»-bestemmelse. Fiskeridirektoratet har forstått bestemmelsen slik at overtredelsesgebyr skal ilegges dersom det etter en konkret vurdering anses som påkrevd og forholdsmessig.⁷⁷ I § 59 tredje ledd andre punktum fastsettes noen sentrale momenter det kan tas hensyn til i vurderingen av om overtredelsesgebyr skal ilegges. Det kan blant annet tas hensyn til fortjenesten eller den potensielle fortjenesten som den ansvarlige har hatt ved lovbruddet, hvor alvorlig lovbruddet er, og ekstra kostnader som kontrolltiltak og behandling av saken har ført med seg. Oppramsingen er ikke uttømmende. Videre kan det også legges vekt på om det gjelder flere brudd av samme type, eller bare et enkelt brudd og graden av skyld.⁷⁸

For at overtredelsesgebyr skal kunne ilegges må det konstateres et objektivt brudd på en av forskriftene som nevnt i forskriftens § 4, samt subjektiv skyld.

Det vil i neste punkt bli redegjort for overtredelsesgebyrets anvendelsesområde og grensen mellom anmeldelse og gebyr.

3.4.3 Anvendelsesområdet og grensen mellom gebyr og anmeldelse

Ved innføringen overtredelsesgebyr som sanksjon oppsto det spørsmål om hvor grensen skulle gå mellom overtredelser som anmeldes til politiet og overtredelser som skulle ilegges overtredelsesgebyr.

Havressursutvalget foreslo at overtredelsesgebyr skulle benyttes ved mindre lovbrudd som ble avgjort med advarsel fra Fiskeridirektoratet eller Kystvakten. Departementet var ikke enig i dette.⁷⁹ Departementet mente det gjennom bruk av overtredelsesgebyr kunne skje en delvis avkriminalisering av de handlinger som har vært anmeldt til politiet, slik at overtredelsesgebyr kunne komme istedenfor anmeldelse til politiet og behandling i domstolene for de minst omfattende sakene.⁸⁰ Sanksjonsbestemmelsene måtte dermed utformes slik at brudd på samme type handlingsnorm kunne føre til både anmeldelse og

---

⁷⁶ Ot.prp.nr. 20 (2007-2008) s. 168.

⁷⁷ Sak 17/17404, sak 17/17576, sak 18/9461, sak 18/5099, sak 18/6624 og sak 18/6990

⁷⁸ Ot.prp. nr. 20 (2007-2008) s. 222.

⁷⁹ Ot.prp.nr. 20 (2007-2008) s. 166.

⁸⁰ Ot.prp.nr. 20 (2007-2008) s. 166-167

overtredelsesgebyr, slik at Fiskeridirektoratet kunne velge å pålegge administrative sanksjoner også i de tilfeller hvor vilkårene for straff er til stede.⁸¹

Departementet mener det vil sikre tilstrekkelig etterlevelse av reglene om de mindre alvorlige bruddene på rapporteringspliktene sanksjoneres med overtredelsesgebyr. Saker som egner seg vil være saker av mindre omfang og med mindre avvik i rapporteringene fra fartøy til mottak og der aktørene ikke tidligere har vært involvert i alvorlige, lignende saker. Det vil være opp til forvaltningens skjønn å vurdere om sakene er av en slik karakter at de kan avgjøres med et overtredelsesgebyr. I saker hvor det er helt unnlatt å føre fangstdagbok, elektronisk rapportering eller sluttseddel vil overtredelsesgebyr ikke være tilstrekkelig.⁸²

Når det gjelder lovbruddets omfang, mener Fause at det må ses hen til verdien av den fangsten som ikke rapporteres. Fause har på bakgrunn at rettspraksis og vedtatte forelegg i fangstdagbok-saker antatt at en grense på omkring 40-50.000 ,- vil være fornuftig og praktikabel. Dersom fangstverdien er høyere eller ved gjentatt overtredelse og ved total unnlattelse av rapporteringer eller føring av fangstdagbok, mener han at forholdet bør anmeldes til politiet på vanlig måte.⁸³

Det er altså opp til forvaltningens skjønn om saken skal ilegges overtredelsesgebyr, eller om forholdet er såpass alvorlig at det bør anmeldes og straffeforfølges. Forarbeidene viser at det er de mindre alvorlige sakene hvor det er mindre avvik i rapporteringene som er aktuelle, og som Fause uttaler bør ikke verdien av den fangsten som underrapporteres overstige 50.000 ,-.

Det oppstår særlige spørsmål om overtredelsesgebyr og overtredelser begått av utenlandske fartøy, da utenlandske fartøy i praksis ikke ilegges overtredelsesgebyr.

Etter sin ordlyd gjelder forskrift om tvangsmulkt mv. ved brudd på havressursloven på lik linje for norske og utenlandske fartøy, jf. § 1. Departementet mener at forskriften om overtredelsesgebyr bør gjelde for alle uten hensyn til nasjonalitet, men at det er både praktiske og juridiske hindringer for en slik rekkevidde.⁸⁴

---

⁸¹ Ot.prp.nr. 20 (2007-2008) s. 167.

⁸² Ibid.

⁸³ Lars Fause, «Fiskerikriminalitet del 2», s. 160.

⁸⁴ Høyringsnotat 21. januar 2011 med forslag til ny forskrift om lovbrøtgebyr og tvangsmulkt i medhald av havressurslova» s. 13

Den praktiske hindringen angis å være at det er vanskelig å drive inn krav på utlendinger i utlandet, noe som er kjent fra andre områder, da eksempelvis innkreving av bompenger. Det er derfor lite praktisk at Kystvakten, når de avdekker lovbrudd på utenlandske fartøy, kun sikrer bevis og deretter oversender saken til Fiskeridirektoratet.⁸⁵

Den juridiske hindringen ble angitt å være at havressursloven § 59 gir hjemmel til overtredelsesgebyr for brudd på bestemmelser i, eller i medhold av havressursloven. Rammene for utlendinger er i hovedsak fastsatt med hjemmel i soneloven.⁸⁶ Det er imidlertid nå inntatt hjemmel for ileggelse av overtredelsesgebyr etter soneloven § 7 a. Forskriftene som hjemler utenlandske fartøys rapporteringsplikter er ikke inntatt i forskrift om tvangsmulkt mv. ved brudd på havressursloven § 4, som lister opp de forskrifter som er aktuelle ved overtredelsesgebyr. Slik loven er utformet vil enkelte bestemmelser overfor utlendinger falle utenfor anvendelsesområdet.

Fause har uttalt at *«en viktig forutsetning for å innføre en slik regel er imidlertid å sørge for at lovbruddsgebyr kan ilegges på samme måte av Kystvakten mot utenlandske fartøy – umiddelbart og ute på havet – som av Fiskeridirektoratet mot norske fartøy. Det vil ikke være holdbart å la norske fiskere slippe med en administrativ sanksjon for et forhold som ellers ville ført til oppbringelse og anmeldelse av et utenlandsk fartøy»*.⁸⁷

Det ser ut til at det i hovedsak er de praktiske problemene med å sikre bevis og håndhevelse og innkreving som gjør bruken av overtredelsesgebyr utfordrende i praksis. En mulig løsning er at det opparbeides en praksis hvor Kystvakten gis kompetanse til å ilegge gebyret umiddelbart og på sjøen, slik at fartøyfører må vedta det direkte. Myndighetene vil da unngå problemet med å drive inn kravet når mannskapet har mønstret av og dratt til utlandet.

Målet bør være at like lovovertridelser resulterer i lik behandling uavhengig av nasjonalitet. Dette vil også være i overensstemmelse med likebehandlingsplikten som det er redegjort for i punkt 3.2.2 om fengselsstraff for utenlandske fartøy. Det må kunne tenkes at det vil skje endringer i fremtiden, slik at det blir lik sanksjonering overfor norske og utenlandske aktører.

---

⁸⁵ Høyringsnotat 21. januar 2011 med forslag til ny forskrift om lovbrøtgebyr og tvangsmulkt i medhald av havressurslova» s. 13-14.

⁸⁶ Høyringsnotat 21. januar 2011 med forslag til ny forskrift om lovbrøtgebyr og tvangsmulkt i medhald av havressurslova» s.14

⁸⁷ Lars Fause, «Fiskerikriminalitet del 2», s. 159.

3.4.4 Utmålingspraksis og vurdering av gebyrets størrelse

I havressursloven § 59 tredje ledd fremgår det at overtredelsesgebyr kan ilegges «*etter faste satsar eller utmålast i kvart enkelt tilfelle*». Det er nærmere presisert i forskrift om tvangsmulkt mv. ved brudd på havressurslova § 5 at «*gebyret skal fastsettes konkret i hvert enkelt tilfelle*».

I vurderingen av gebyrets størrelse skal det «*legges vekt på hvor alvorlig overtredelsen er, fortjenesten eller den potensielle fortjenesten ved lovbruddet, om det gjelder et eller flere brudd av samme type, graden av skyld og ekstra kostnader som kontrolltiltak og håndtering av saken har medført*», jf. forskriftens § 5. De samme momentene som vektlegges ved vurderingen av ileggelse av overtredelsesgebyr, skal også vektlegges i vurderingen av gebyrets størrelse, jf. § 59 tredje ledd.

Av annet ledd fremgår det at gebyret ikke kan overstige 100.000 per rettssubjekt. Dette må tolkes slik at dersom et overtredelsesgebyr av en slik størrelse ikke er en tilstrekkelig reaksjon, må lovbruddet anmeldes til politiet. Når overtredelsesgebyr benyttes, er nivået på gebyret viktig for om reaksjonen er tilstrekkelig for å sikre en god nok etterleving av regelverket. Det må samtidig være rimelig samsvar mellom lovbrudd og reaksjon.⁸⁸

For å belyse praksis på området benyttes forvaltningspraksis fra Fiskeridirektoratet.

I sak 18/7602 av 3. august 2018 ble fartøyfører ilagt overtredelsesgebyr på kr 12.000 for overtredelse av forskrift om kystfiskeappen § 6.⁸⁹ Kontrollen avdekket avvik mellom kvantum fisk rapportert i landingsmelding og det som faktisk ble levert, nærmere bestemt en underrapportering tilsvarende 28,07 %. I vurderingen av om overtredelsesgebyr skulle ilegges ble det lagt vekt på at fartøyfører var erfaren, og at han dermed var kjent med rapporteringskravene. I vurderingen av gebyrets størrelse ble det fremhevet at Fiskeridirektoratet ser svært alvorlig på forhold der kvotebelagte arter blir underrapportert. Det ble tillagt vekt i skjerpene retning at feil innmeldt fangst kontra faktisk levert fangst åpner opp for ulovlig landing og at den potensielle fortjenesten er høy. Det ble også vektlagt at fartøyfører tidligere har fått advarsel for avvik mellom rapportert og landet fangst.

---

⁸⁸ Ot.prp.nr. 20 (2007-2008) s. 167.

⁸⁹ Sak 18/7602 av 3. august 2018 – vedtak om ileggelse av overtredelsesgebyr etter havressursloven.

I sak 17/17404 av 8. mars 2018 ble fartøyfører ilagt overtredelsesgebyr på 10.000 ,- for overtredelse av forskrift om posisjonsrapportering mv § 12.⁹⁰ Det ble under kontrollen avdekket at det ikke ble sendt fangstmelding 29.august. Også her legges det vekt på at fartøyfører er erfaren, og det fremheves at det stilles strenge krav til at fartøyfører rapporterer opplysningene korrekt. Det ble i vurderingen av gebyrets størrelse lagt vekt på at manglende fangstmelding er en alvorlig overtredelse, av hensyn til myndighetenes muligheter for å drive effektiv kontroll av ressursuttaket.

Sak 17/17576 av 10. september 2018 gjaldt også brudd på forskrift om posisjonsrapportering mv. § 12.⁹¹ Fartøyfører ble ilagt gebyr på 12.000 ,- for underrapportering av makrell tilsvarende 78,5 % og at det ble fisket 7 451 kg over kvoten. Fiskeridirektoratet uttaler at fartøyfører må være særlig påpasselig med rapporteringen når det er lite igjen på kvoten. På bakgrunn av rapporteringspliktenes grunnleggende betydning for ressurskontrollen har han et særlig ansvar for å iverksette systemer, opplæring og kontroll som sikrer korrekt fangstrapportering. Ved utmålingen ble det også lagt vekt på at avviket i saken er vesentlig og i formildende retning at det er fartøyførers første overtredelsesgebyr.

Forvaltningspraksis indikerer at nivået for overtredelsesgebyr ligger mellom 10.000 og 12.000 ,- ved brudd på forskrift om posisjonsrapportering mv. § 12 og forskrift om kystfiskeappen § 6. Det legges vekt på om fartøyfører er erfaren, i den retning at erfaring tilsier at han burde være kjent med rapporteringskravene. Videre ser vi at Fiskeridirektoratet legger vekt på rapporteringsreglenes betydning og at underrapportering er en alvorlig overtredelse som åpner for potensielt høy fortjeneste. Det skaper også en mulighet for å fiske samme kvantum på nytt, noe som vil gi et feil bilde av fangstsituasjonen idet kvantumet ikke vil avregnes på fartøyets kvote. Avslutningsvis er det et moment om fartøyfører tidligere har fått advarsel eller annen reaksjon for tilsvarende forhold.

---

⁹⁰ Sak 17/17404 av 8. mars 2018 – Vedtak om ileggelse av overtredelsesgebyr etter havressursloven.

⁹¹ Sak 17/17576 av 10. september 2018 – Vedtak om ileggelse av overtredelsesgebyr etter havressursloven.

4 Myndighetenes sanksjonsmuligheter overfor underordnet mannskap

4.1 Innledning

Etter den tidligere saltvannsfiskeloven § 53 femte ledd kunne ikke underordnet mannskap straffes dersom straffansvaret kunne gjøres gjeldende mot fartøyfører.⁹² Det er en nyvinning i havressursloven § 64 andre ledd at underordnet mannskap kan straffes for forsettlig lovbrudd også i tilfeller hvor straffansvar kan gjøres gjeldende mot fartøyføreren.

Havressursutvalget begrunnet forslaget om å kunne straffe underordnet mannskap med avlønningssystemet om bord i et fartøy. Det er ofte slik at hele mannskapet kan ha en direkte økonomisk fordel av at det begås straffbare handlinger, særlig hvor overtredelse gir økt fangst. Dette medfører at underordnet mannskap kan være de som tar initiativ til straffbar overtredelse. Eksempelvis kan underordnet mannskap forsettlig bryte fiskerilovgivningen, mens fartøyfører er den eneste som straffes. Det fremsto derfor som urimelig og i noen tilfeller direkte støtende at kun fartøyfører straffes i disse tilfellene.⁹³

Departementet sluttet seg til denne begrunnelsen og uttalte: *«Sjølvs om det framleis er stor lydadsplikt om bord på fartøya, er det slik at mannskapet ofte vil samarbeide med fartøyførar i dei tilfella der det vert gjort alvorlege straffbare handlingar ... det er uheldig med eit generelt amnesti for mannskapet i dei tilfella fartøyføraren kan straffast for lovbrøtet».*⁹⁴

Det skal i neste punkt redegjøres for vilkårene for å kunne straffe underordnet mannskap.

4.2 Vilkår for straffansvar

Hjemmelen for å straffe underordnet mannskap følger av havressursloven § 64 andre ledd. Det fremgår her at *«når straffansvar etter §§ 60 til 63 kan gjerast gjeldande mot fartøyføraren for ei handling nokon av mannskapet på eit fartøy står for, kan den underordna berre straffast dersom han har brote føresegner med vilje».*

---

⁹² Lov 3. juni 1983 om saltvannsfiske m.v (opphevet)

⁹³ Ot.prp.nr. 20 (2007-2008) s. 154.

⁹⁴ Ot.prp.nr. 20 (2007-2008) s. 162.

Det eneste objektive vilkåret som må være oppfylt er at fartøyfører har overtrådt havressursloven § 62, og handlingen skyldes noen av mannskapet.

Adgangen til å straffe underordnet mannskap er fakultativ, jf. uttrykket «*kan den underordna berre straffast...*». I vurderingen av om den underordnede skal straffes skal det særlig legges vekt på «*den preventive verknaden av straffa, kor grovt lovbrøtet er, og om vedkomande har hatt eller kunne ha oppnådd fordel ved brotet*», jf. andre ledd andre punktum.

Om underordnet mannskap forsettlig overtrer eller medvirker til overtredelse, er straffehjemmelen ikke begrenset til kun fartøyfører. Dette er imidlertid ikke ment å svekke fartøyførerens strafferettslige ansvar.⁹⁵

Det foreligger så langt ingen praksis på denne bestemmelsen. Det er dermed vanskelig å trekke slutninger om i hvilke tilfeller det er aktuelt å straffe underordnet mannskap.

5 Myndighetenes sanksjonsmuligheter overfor rederi

5.1 Innledning

I dette kapittelet skal det redegjøres for sanksjoner som kan ilegges rederiet. I de tilfeller hvor fartøy underrapporterer fangst ilegges det normalt bøtestraff til fartøyfører og inndragning eller foretaksstraff til rederiet. Det er viktig å straffe rederiet for å bedre kunne ramme objektet som faktisk sitter igjen med den potensielle fordel.

5.2 Straffeprosessuell inndragning

5.2.1 Innledning

Straffeprosessuell inndragning er et av de mest effektive virkemidler i håndhevingen av reglene i havressursloven og er godt innarbeidet i påtalemyndighetens og domstolens praksis.⁹⁶

Det bærende hensyn bak inndragningsinstituttet er å frata overtrederen den økonomiske fordel. Dette kommer til uttrykk i forarbeidene: «*Når gjerningspersonen har oppnådd en vinning ved den straffbare handlingen, er det et grunnleggende rettferdighetskrav at vedkommende blir fratatt denne vinningen ut fra det synspunktet at ingen skal tjene på å begå*

---

⁹⁵ NOU 2005:10 s. 201.

⁹⁶ Ot.prp.nr. 20 (2007-2008) s. 165

straffbare handlinger»,⁹⁷ og «det må vere eit berande prinsipp at korje fiskaren eller mottak/landanlegg skal sitje igjen med verdien av fangst dersom rapporteringspliktene og liknande ikkje vert følgde ...».⁹⁸

Fiskerne har anledning til å ha fellesskapets ressurser som inntektskilde.⁹⁹ Myndighetene har dermed et legitimt krav på å frata dem en eventuell vinning som følge av at de ikke har overholdt regelverket. Hvis verdien av ulovlige fangst blir inndratt, vil det kunne bidra til å redusere fristelser til å begå lovbrudd. Dersom gjerningspersonen får beholde fordelene, kan det undergrave respekten for loven og friste andre til å bryte den.¹⁰⁰ Vi ser altså at prevensjonshensynet står sentralt. I tillegg er konkurransehensynet relevant. Fiskebestandene er ikke utømmelige, noe som bidrar til konkurranse i næringen. Fartøy som oppnår profitt ved å bryte reguleringene, vil få en urettmessig konkurransefordel, noe som kan tvinge konkurrenter til å bryte reguleringene.¹⁰¹

5.2.2 Vilkår for å ilegge straffeprosessuell inndragning

Hjemmelen for å ilegge straffeprosessuell inndragning overfor rederi fremgår av havressursloven § 65. Bestemmelsen lyder:

«Ved brot på føresegner som er nemnde i §§ 60 til 63, kan fangst inndragast. Det same gjeld reiskapar, gjenstandar, eigedomar, anlegg eller fartøy som er brukte ved lovbrottet. Dette gjeld utan omsyn til kven som er eigar. I staden for tingen kan verdien heilt eller delvis inndragast hos den skuldige eller den det er handla på vegner av, eller hos eigaren».

Av bestemmelsen første punktum fremgår det at fangst kan inndras ved overtredelse av regulerings- og kontrollbestemmelsene gitt i eller i medhold av §§ 60-63. Etter fjerde punktum kan fangstverdien inndras hos «*eigaren*», altså rederiet. Det eneste vilkåret for å foreta inndragning er at en av de nevnte lovbestemmelsene er brutt, i dette tilfellet § 62.

---

⁹⁷ NOU 1996: 21 Mer effektiv inndragning av vinning, kapittel 2.1.

⁹⁸ Ot.prp.nr. 20 (2007-2008) s. 166.

⁹⁹ Jf. havressursloven § 2.

¹⁰⁰ NOU 1996: 21 kapittel 2.2.

¹⁰¹ NOU 1996: 21 s. 17 og Irene Dahl, «Norsk fiskerijurisdiksjon overfor utenlandske fartøy», 2008 s. 215.

I praksis foretas det inndragning av verdien av fartøy, fangst og redskap, ikke selve fangsten. Begrunnelsen er at dersom fangsten skal inndras, må den oppbevares av påtalemyndigheten inntil saken er endelig avgjort, og det er både upraktisk og kostnadskrevende.¹⁰²

Adgangen til å ilegge straffeprosessuell inndragning er fakultativ, jf. uttrykket «*kan fangst inndragast*». Med det menes at påtalemyndigheten og domstolene er gitt en skjønsmessig adgang til å avgjøre om straffeprosessuell inndragning skal ilegges eller ikke. I Rt. 2014 s. 996 (avsnitt 16) konstaterte Høyesterett at bestemmelsen må forstås slik at inndragning bare kan foretas der det er «*påkrevd og forholdsmessig*». Ved avgjørelsen av hvor terskelen ligger for hva som er påkrevd, gir forarbeider og rettspraksis god veiledning.

Lovgivers generelle vurderinger av inndragningsinstituttets betydning for håndhevingen av fiskerilovgivningen er sentrale ved den konkrete bedømmelsen av om inndragning er påkrevd.¹⁰³ I forarbeidene uttales det at rapporteringsplikten i fiskeriene «*er svært sentrale for å sikre at hausting av ressursane skjer i tråd med gjeldande reglar og innanfor løyva og kvotane til fartøya*» og at inndragning er et av de mest effektive virkemidler i håndhevingen av fiskerilovgivningen.¹⁰⁴

Uttalelser i rettspraksis om inndragning i fiskerisaker er også sentral i vurderingen av om inndragning er påkrevd. I Rt. 1991 s. 993 heter det at «*føringen av fangstdagboken er viktig blant annet av kontrollhensyn. Dette hensyn har vekt også ved vurderingen av spørsmålet om å ilegge inndragning og for inndragningens størrelse*». Tilsvarende heter det i Rt. 2002 s. 1063 (s. 1064) at fangstdagbøkene er «*et viktig virkemiddel for ressursforvaltningen, gjennom kvotekontroll og kvoteavregningen overfor det enkelte fiskefartøy*».

Videre uttales det at «*unnlatt føring av fangstdagbok er i seg selv et alvorlig forhold, i betraktning av den sentrale rollen dette regelverket spiller i ressurskontrollen. Det vil regelmessig være grunn til å reagere med en ikke ubetydelig inndragning overfor rederiet, også i tilfeller der det i utgangspunktet dreier seg om lovlig fiske og det heller ikke er noe konkret grunnlag for mistanke om en planlagt skjult omsetning*». Høyesterett forstår i denne dommen bestemmelsen slik at det kan foretas inndragning også i tilfeller hvor det dreier seg om lovlig fangst. Begrunnelsen er at det er et bærende prinsipp i havressursloven at den som

---

¹⁰² Ot.prp.nr. 20 (2007-2008) s. 165.

¹⁰³ Rt. 2014 s 996 avsnitt 18.

¹⁰⁴ Ot.prp.nr. 20 (2007-2008) s. 165.

ikke følger grunnleggende regler om rapportering av fangst, ikke skal beholde verdien av denne.¹⁰⁵

Den normen som Høyesterett her gir uttrykk for er senere lagt til grunn i Rt. 2014 s. 996. Høyesterett konstaterer at etter den rettspraksis det er gjort rede for ovenfor, skal kontrollbehovet tillegges vekt ved spørsmålet om inndragning skal foretas. Det uttales i avsnitt 27 at *«det følger av rettspraksis at inndragning er påkrevd for å kunne oppnå formålet med den straffesanksjonerte plikten til å melde riktig fangstmengde innenfor gjeldende tidsfrister; nemlig å kunne føre løpende kontroll som del av ressursforvaltningen»*.

I tillegg til kontrollbehovet, skal det også ved vurderingen legges vekt på andre reaksjoner som ilegges. Høyesterett har i Rt. 2014 s. 996 avsnitt 31 uttalt at bøtestraff til kaptein ikke gjør inndragning uforholdsmessig.

Det må altså foretas en konkret vurdering i den enkelte sak av om inndragning er påkrevd og forholdsmessig, hvor kontrollbehov og andre ilagte reaksjoner står sentralt. Det vil i neste punkt redegjøres for hvilke momenter som legges til grunn ved vurderingen av inndragningsbeløpets størrelse.

5.2.3 Utmåling av inndragningsbeløpets størrelse

En sentral avgjørelse om inndragning ved unnlatt eller mangelfull rapportering i fangst dagbok er inntatt i Rt. 2002 s. 1063. Det fremgår av denne dommen at utgangspunktet ved utmålingen av inndragningsbeløpets størrelse er fangstens verdi. Høyesterett uttalte at det er liten eller ingen grunn til å se hen til tidligere praksis om inndragningsbeløpets nivå, men konstaterte at den har vært sprikende. Utgangspunktet for utmålingen ligger etter dette fast.¹⁰⁶

Denne dommen har dannet normen for senere avgjørelser om inndragningsbeløpets størrelse og gir klare føringer for hvor utgangspunktet for inndragningen bør ligge.¹⁰⁷

---

¹⁰⁵ Ot.prp.nr. 20 (2007-2008) s. 152

¹⁰⁶ Lars Fause, «Fiskerikriminalitet del 2», s. 150.

¹⁰⁷ Rt. 2014 s. 996 avsnitt 37.

Dette er videre lagt til grunn i Rt. 2003 s. 1543. Det presiseres i avsnitt 19 at det må foretas en helhetsvurdering av de konkrete omstendigheter, *«særlig overtredelsens art og økonomiske betydning, graden av bebreidelse og rederiets økonomiske situasjon. Dette kan tilsi avvik så vel oppad som nedad i forhold til utgangspunktet»*. Dette er gjentatt i flere avgjørelser.¹⁰⁸

Rettspraksis viser at det kan være grunnlag for å sette inndragningen høyere enn utgangspunktet, altså fangstens verdi tillagt verdi av fartøy eller redskap. Omstendigheter som kan begrunne å sette inndragningen høyere, i form av at det omfatter en del av verdien av fartøy og redskap som ble benyttet, er tilfeller der det også er snakk om et ulovlig fiske.¹⁰⁹ Dette vil illustreres med noen eksempler fra Høyesterett og lagmannsretten.

En alvorlig og sentral sak er Rt. 2008 s. 598 som gjaldt det spanske fartøyet Monte Meixueiro, som hadde underrapportert 364 tonn blåkveite. Høyesterett konstaterer at *«det dreier seg om et usedvanlig graverende ulovlig fiske av blåkveite, som er en sårbar fiskeart»*. Forholdet var planlagt og tilrettelagt ved hjelp av feilrapportering og uriktig dagbokføring, uriktig posisjonsangivelse, forsøk på å skjule fangst fra Kystvaktens inspektører samt forsøk på å fjerne bevis ved å dumpe fisk. Overtredelsene var klart økonomisk motivert.

Når det gjaldt spørsmålet om inndragningens størrelse uttales det i avsnitt 22 at *«jeg finner det klart at det må foretas inndragning ut over verdien av den ulovlige fangsten ... Så vel forholdets grovhet som dets økonomiske betydning tilsier inndragning av en del av fartøyets og redskapens verdi. Hensynet til rederiets økonomi vil etter mitt syn måtte tillegges forholdsvis beskjeden vekt.»* Inndragningen ble på bakgrunn av disse hensyn satt til 10,5 millioner kroner.

I RG-2006-133 gjaldt saken uaktsom feilføring av fangstdagbok ved at 35 tonn torsk var underrapportert. Fangstverdien var estimert til 350.000,- og inndragningen ble satt til 450.000,-. Det var dissens i spørsmålet om inndragningens størrelse. Flertallet la særlig vekt på *«at det dreier seg om en alvorlig ressurskriminalitet sett hen til det kvantum saken gjelder, dens økonomiske betydning og til den fortjenestemulighet som ligger i slik underrapportering av fangst»*. Flertallet kom på bakgrunn av dette til at det var grunn til å foreta inndragning av

---

¹⁰⁸ Rt. 2008 s. 598, Rt. 2010 s. 1252 avsnitt 23 og Rt. 2014 s. 996 avsnitt 37

¹⁰⁹ Rt. 2002 s. 1063, Rt. 2003 s. 1543 og Rt. 2008 s. 598 avsnitt 17.

fangstens verdi og en forholdsmessig andel av verdien av fartøy og redskaper. Det ble også ilagt foretaksstraff i form av bot på 20.000 ,.-.

Et annet eksempel er LH-2004-14407 som gjaldt underrapportering i fangst dagbok. Fangstverdien var 1.253.110 ,.- og inndragningen ble satt til 1.500.000 ,.-. Etter lagmannsrettens oppfatning måtte hele verdien inndras i tillegg til en del av verdien av fartøy og redskap. Lagmannsretten bemerker at det må foretas en skjønnsmessig helhetsvurdering. Det ble lagt vekt på *«overtredelsens karakter og innhold, dens grovhet og de økonomiske verdier som er involvert. At saken har blitt svært gammel og det forhold at domfelte rederi er i en trengt økonomisk situasjon, tillegges noe vekt ved utøvelsen av skjønnen»*.

I disse sakene ble inndragningen satt høyere enn utgangspunktet på bakgrunn av overtredelsens art og grovhet samt de økonomiske verdier som er involvert i denne typen kriminalitet. I sistnevnte dom ser vi også at lang saksbehandlingstid har gis utslag i vurderingen. Rederiets økonomi tillegges beskjeden vekt i vurderingen.

Det er, som nevnt over i Rt. 2003 s. 1543 avsnitt 19, i enkelte tilfeller grunn til å fastsette inndragningen tilsvarende eller lavere enn fangstverdien. Omstendigheter som kan begrunne dette er for det første rene hendelige uhell, noe som synes å være lagt til grunn i Rt. 1993 s. 1347. I denne saken skyldtes den manglende fangst dagbokføringen en forglemmelse i hastverket etter at fartøyet fikk uventet og ekstraordinær stor fangst av pigghå. Rettens flertall anså forsømmelsen som et hendelig uhell, og at den manglende utfyllingen ikke innebar noe forsøk på å lure noen.

Andre omstendigheter som kan tilsi at inndragningen settes tilsvarende eller lavere enn fangstverdien er tilfeller hvor saksgangen har tatt langt tid, hvor det foreligger spesielle forhold ved lovovertrедelsen og hvor det er utvist liten skyldgrad hos fartøyfører.¹¹⁰

Et eksempel hvor inndragningen ble satt lavere enn fangstverdien er LH-2007-11110. Fartøyføreren unnlot å føre kvantum for et kast på 220 tonn makrell til en verdi av 2,2 millioner kroner i fangst dagboken. Inndragningen ble fastsatt til 500.000 ,.-. Inndragningen ble satt lavere enn fangstens verdi grunnet omstendigheter som at unnlåtelsen av å føre fangst dagbok bare gjaldt for en type fisk, og at det hele skyldtes en uaktsom forglemmelse fra fartøyførers side. Fangst dagboken ble fylt ut med angivelser av posisjon, starttidspunkt,

---

¹¹⁰ Lars Fause, «Fiskerikriminalitet del 2», s. 151.

varighet og art. Det eneste som gjensto var å føre inn fangstmengden. Dommen ble anket til Høyesterett, men nektet fremmet.¹¹¹ Saksforholdet i denne dommen ligger nært det som var tilfelle i Rt. 1993 s. 1347, som nevnt over.

Et annet eksempel er LH-2005-173760 hvor overtredelsen bestod i unnlatt fangstdagbokføring spesifisert på art. Fangstverdien var ca 1,5 million kroner, og inndragningen ble satt til 400.000,-. Lagmannsretten kom til at det var spesielle forhold ved saken som tilsa at inndragningen ble satt lavere enn fangstens verdi. For det første ble det lagt vekt på at det dreide seg om manglende spesifisering på art, ikke unnlatt føring av fangstdagbok i total mengde. Lagmannsretten så det slik at overtredelsen var *«av en noe annen karakter enn der hvor det ikke føres fangstdagbok overhodet eller hvor det oppgis en uriktig fangstsammensetning. Kontrollhensynet veier tyngre der skipperne har unnlatt å spesifisere enn der de har delvis spesifisert»*. For det andre ble det lagt vekt på at saksbehandlingstiden hadde vært langt. Forholdene ble anmeldt i september 2003 og mars 2004. I desember 2004 ble det utferdiget forelegg. Hovedforhandlingen ble holdt i oktober 2005, altså 2 år etter den første anmeldelsen.

I disse sakene ble inndragningen satt lavere enn utgangspunktet på grunn av at manglende rapportering skyldtes hendelige uhell, og at det ikke var tale om total unnlatelse av å føre fangst i fangstdagboken. Det ble også lagt vekt på lang saksbehandlingstid.

5.3 Foretaksstraff

5.3.1 Innledning

Påtalemyndigheten har tradisjonelt vært tilbakeholden med å anvende foretaksstraff i fiskerisaker fordi bot mot fartøyfører og inndragning mot rederi har vært ansett som tilstrekkelige sanksjoner. I tilfeller der overtredelsens art og alvor har kunnet tilsi foretaksstraff, er sakene som regel løst ved at de skjerpene momenter er tillagt vekt ved utmålingen av inndragning.¹¹²

---

¹¹¹ HR-2007-1452-U

¹¹² Lars Fause, «Fiskerikriminalitet del 2», s. 156.

Foretaksstraff kan utvilsomt rettes mot rederi sammen med inndragning. Dette er uttalt av Høyesterett i flere saker. I Rt. 2008 s. 598 avsnitt 15 uttaler Høyesterett: «Jeg kan heller ikke se at det faktisk at det er ilagt foretaksstraff, er til hinder for at det også ilegges inndragning ... Det er nå fast praksis at begge deler kan ilegges. Jeg tilføyer at de spesielle hensyn som gjelder ved overtredelse av fiskerilovgivningen tilsier en forholdsvis vid adgang til bruk av begge virkemidler».

Dette er videre lagt til grunn i Rt. 2011 s. 1738 avsnitt 42 hvor det uttales at det i «fiskerineringen er gjennomgående at rederiet ilegges foretaksstraff hvor skipperen straffes for brudd på fiskerireglene. Også der rederiet ilegges andre reaksjoner – som inndragning – vil selskapet regelmessig bli ilagt foretaksstraff ...»

Det bærende hensyn bak bruken av foretaksstraff er prevensjonshensynet. Det presiseres i forarbeidene at «det viktigste argumentet for å gjøre et foretak strafferettslig ansvarlig er at dette vil kunne gi straffebestemmelsene en økt preventiv virkning. Straffetrusselen vil kunne bidra til å skjerpe bedriftsledelsens aktsomhet. Dessuten vil straffen i slike tilfelle normalt ramme den som har hatt fordel av lovbruddet – det vil si foretaket».¹¹³ Rederiene får altså et insentiv til å følge lovgivningen, og straffen vil direkte ramme subjektet som har hatt fordel av lovbruddet. Straffen vil også bedre kunne tilpasses overtredelsens grovhet enn en bot overfor fartøyfører, som langt på vei utmåles etter fartøyførerens økonomi.¹¹⁴

5.3.2 Vilkår for å ilegge foretaksstraff

Vilkårene for å straffe et foretak følger av straffeloven § 27, jf. § 28. Det er tre objektive grunnvilkår som må være oppfylt for at foretaket skal kunne straffes.

Det første vilkåret er at foretaket må være ansvarssubjekt, jf. § 27 første ledd. Ordlyden taler for et vidt anvendelsesområde. Foretak er definert i annet ledd som «selskap, samvirkeforetak, forening eller annen sammenslutning, enkeltpersonforetak, stiftelse, bo eller offentlig virksomhet». Et rederi er et foretak og omfattes av bestemmelsen.

Det andre vilkåret er at gjerningsbeskrivelsen i et straffebud må være «overtrådt av noen», jf. § 27 første ledd. Ordlyden taler for at de objektive vilkårene for straff må være oppfylt. Vilkaåret forutsetter at handlingen er straffesanksjonert i straffeloven eller i særlovgivningen

---

¹¹³ Ot.prp.nr. 27 (1990-1991) om lov om endringer i straffeloven m.m (straffansvar for foretak) s. 6.

¹¹⁴ Irene Dahl, «Norsk fiskerijurisdiksjon overfor utenlandske fartøy», 2008, s. 209.

og at handlingen objektivt sett dekker gjerningsbeskrivelse i straffebudet.¹¹⁵ I denne avhandlingen er det særlovgivningen, herunder havressursloven som står sentralt.

Det tredje vilkåret er at overtredelsen må være gjort «*på vegne av foretaket*», jf. § 27 første ledd. Ordlyden setter her en grensen for hvilke handlinger et foretak kan stilles strafferettslig ansvarlig for. Vilkaåret innebærer at både lovovertrederen og handlingen må ha en viss tilknytning til foretaket. Typiske eksempler er ansatte i foretaket eller selvstendige oppdragstakere. Lovbryteren må ha positiv hjemmel for å handle på vegne av foretaket, men det kan ikke kreves at vedkommende har positiv hjemmel til å foreta den bestemte handlingen. Det utelukker ikke foretaksstraff at handlingen innebærer et instruksbrudd.¹¹⁶

Dersom gjerningspersonen har gått utenfor det som er rimelig å regne med, og handlingen ikke ligger innenfor foretakets virksomhet vil den som oftest ikke kunne regnes for å være foretatt «*på vegne av foretaket*».¹¹⁷ I denne sammenheng er det ofte tale om fartøysfører, som utvilsomt har tilknytning til rederiet.

Det er ikke et vilkår for å straffe et foretak et en eller flere personer har utvist skyld, jf. uttrykket «*selv om ingen enkeltperson har utvist skyld ...*». Begrunnelsen er at det vil være prosessøkonomisk kompliserende å bevise subjektiv skyld hos gjerningspersonen og at det vil kunne begrense effektiviteten av foretaksstraff.¹¹⁸ Skyldkravet og graden av skyld kan imidlertid ha betydning i vurderingen av om foretaket bør straffes, se § 28.¹¹⁹

Det stilles ikke krav om at personen som har overtrådt straffebudet kan identifiseres. Slike anonyme feil kan påføre foretaket straffansvar forutsatt at det finnes bevist at den anonyme personen handlet på vegne av foretaket. Tilsvarende kan foretaket holdes ansvarlig for kumulative feil, altså at flere personer sammen har overtrådt et straffebud.¹²⁰

I neste punkt skal det redegjøres for momentene som skal vektlegges i vurderingen av om foretaksstraff skal ilegges.

---

¹¹⁵ Ot.prp.nr. 90 (2003-2004) om lov om straff (straffeloven) s. 239.

¹¹⁶ Ot.prp.nr. 90 (2003-2004) s. 430.

¹¹⁷ Ot.prp.nr. 90 (2003-2004) s. 431.

¹¹⁸ Ot.prp.nr. 90 (2003-2004) s. 242.

¹¹⁹ I lys av EMDs dom 28. juni 2018 G.I.E.M.S.R.L og andre mot Italia kan det oppstå spørsmål om straffeloven § 27 og hvorvidt det, på tross av klar ordlyd, må innfortolkes et krav om skyld. Det er uklart hvilken betydning denne dommen vil få for norsk rett.

¹²⁰ Ot.prp.nr 90 (2003-2004) s. 431.

5.3.3 Momenter i vurderingen av om foretaksstraff skal idømmes

Adgangen til å straffe foretak er fakultativ, jf. uttrykket «*kan foretaket straffes*» i § 27. Med det menes at påtalemyndigheten og domstolen er gitt en skjønnsmessig adgang til å avgjøre om foretaksstraff skal ilegges eller ikke. Det følger av rettspraksis at «*selv om vilkårene for foretaksstraff er oppfylt, gir ikke dette noen presumsjon for at straff bør ilegges ... Domstolen må derfor fra sak til sak vurdere de hensyn som taler for og mot foretaksstraff*». ¹²¹

Etter § 28 første ledd skal momentene i bokstav a til h vektlegges i vurderingen av om foretaket skal straffes etter § 27. Oppregningen er ikke uttømmende, jf. uttrykket «*blant annet tas hensyn til*». ¹²²

Etter bestemmelsens bokstav a skal det legges vekt på «*straffens preventive virkning*». En side av dette er ønsket om å heve standarden innenfor en bransje, i vårt tilfelle fiskeri. Gjennom bruk av foretaksstraff gjøres det klart at bransjen må skjerpe sin praksis og rutine for å unngå straffansvar. ¹²³

Videre skal «*lovbruddets grovhet*» samt «*om noen som handler på vegne av foretaket, har utvist skyld*» tillegges vekt, jf. bokstav b. Her skal både subjektive og objektive forhold vurderes. Særlig relevant på fiskerirettens område er det skadepotensiale som foreligger ved underrapportering av fangst. Se punkt 2.3 hvor dette er nærmere utdypet.

Foretakets mulighet til å forebygge overtredelsen ved «*retningslinjer, instruksjon, opplæring, kontroll eller andre tiltak*» er også av betydning, jf. bokstav c. Hvis foretaket kunne ha forutsett et mulig instruksbrudd eller burde hatt bedre kontrollrutiner er det naturlig at foretaket holdes ansvarlig. ¹²⁴ Som nevnt tidligere forutsettes det at fartøyene har gode rutiner og instruksjoner for å overholde reglene om rapportering.

Dernest er det av betydning om «*lovbruddet er begått for å fremme foretakets interesser*», jf. bokstav d. Det kreves ikke hensikt om å begå en lovovertrødelse, det er tilstrekkelig at handlingen utføres med hensikt om å fremme foretakets interesser. Det må ikke nødvendigvis være av økonomisk art. ¹²⁵ Dette er nært knyttet til momentet i bokstav e, som sier at det skal tas hensyn til om foretaket «*har hatt eller kunne ha oppnådd noen fordel ved lovbruddet*».

---

¹²¹ Rt. 2011 s. 1738 avsnitt 22.

¹²² Ot.prp.nr. 90 (2003-2004) s. 432.

¹²³ Ibid.

¹²⁴ Ibid.

¹²⁵ Ibid.

Det er ikke nødvendig at det er oppnådd noen fordel, det er tilstrekkelig at lovbruddet etter sin art er egnet til å oppnå en fordel.¹²⁶

Det kan tenkes at det i de aller fleste tilfeller av underrapportering ligger en underliggende hensikt om å fremme rederiets interesse, nettopp i form av økt fortjeneste. Det ligger store fortjenestemuligheter i å bryte rapporteringsreglene, og underrapportering av fangst kan etter sin art medføre en økonomisk fordel for rederiet. Dette tilsier at disse to momentene er av særlig betydning i tilknytning til oppgavens tema.

Videre skal *«foretakets økonomiske evne»* vektlegges, jf. bokstav f. Dette momentet har størst betydning for utmålingen av botens størrelse.¹²⁷ Høyesterett har uttalt at *«dette forholdet må imidlertid etter min oppfatning heller trekkes inn som et moment ved utmålingen og kan altså ikke være til hinder for å ilegge selskapet bot»*.¹²⁸

Avslutningsvis skal andre reaksjoner som *«blir ilagt foretaket eller noen som har handlet på vegne av det, blant annet om noen enkeltperson blir ilagt straff»* tillegges vekt, jf. bokstav g. Ved siden av foretaksstraff er det flere andre sanksjoner som er relevante, da særlig straffeprosessuell inndragning og bøtestraff til fartøyfører. Som nevnt innledningsvis skal det faktum at det også er ilagt inndragning ikke være til hinder for bruk av foretaksstraff. Det kan imidlertid ha betydning for botens størrelse. Det er også uttalt i rettspraksis at inndragning av lisens ikke kan begrunne at foretaksstraff ikke anvendes.¹²⁹

De mest sentrale momentene i denne sammenheng synes å være straffens preventive virkning, overtredelsens grovhet og rederiets mulighet for å forebygge overtredelsen samt mulige økonomiske fordeler.

Det vil i neste punkt redegjøres for hvilke momenter som legges til grunn i vurderingen av botens størrelse.

---

¹²⁶ Ibid.

¹²⁷ Ibid.

¹²⁸ Rt. 2011 s. 1738 avsnitt 39.

¹²⁹ Rt. 2011 s. 1738 avsnitt 40.

5.3.4 Utmålingspraksis og vurdering av botens størrelse

Det fremgår av § 27 tredje ledd at «*straffen er bot*». Subsidiær fengselsstraff idømmes ikke.¹³⁰

Etter § 28 første ledd skal de samme momentene som vektlegges ved vurderingen av om foretaksstraff skal ilegges, også tas hensyn til ved utmålingen av botens størrelse. Ved utmålingen må foretaksstraffen i utgangspunktet settes så høyt at det ikke oppnås noen vinning ved den ulovlige virksomhet.¹³¹ Herunder er hensynet til straffens preventive virkning viktig. Bøtenivået bør normalt være langt høyere for rederi enn for fartøyfører, likevel slik at rederiets økonomi tillegges vekt, jf. bokstav f.¹³² Videre må det særlig legges vekt på lovbruddets grovhet, om overtredelsen er begått for å fremme rederiets interesser og om rederiet har hatt eller kunne oppnå noen fordel ved overtredelsen.¹³³

Det er noen eksempler fra rettspraksis hvor foretaksstraff har vært benyttet.

I saken mot fartøyet Monte Meixueiro i Rt. 2008 s. 598, som nevnt ovenfor under punkt 5.2.3 om straffeprosessuell inndragning, ble rederiet også ilagt foretaksstraff på 600.000,-. Anken hva gjaldt foretaksstraffen ble nektet fremmet, og tingrettens dom er dermed rettskraftig på dette punkt.¹³⁴ I vurderingen av om foretaksstraff skulle ilegges uttales det at «*retten finner særlig av allmennpreventive hensyn at det må reageres med foretaksstraff i dette tilfellet. Både ulovlig fiske, feilføring av fangstdagbok og dumping av fisk er alvorlige lovovertridelser*».

I utmålingen av botens størrelse ble det lagt vekt på at det gjaldt alvorlig miljøkriminalitet og en massiv feilrapportering som må anses som samfunnsskadelig. Av hensynet til ressursforvaltningen må det reageres strengt ved lovovertridelser av denne art. Det ble i skjerpene retning lagt vekt på «*at rederiet under hele prosessen har forsøkt å skyve hele ansvaret over på skipperen*».

I RG-2006-133 begrunnet lagmannsretten foretaksstraff med straffens preventive virkning ved at feilføring av fangstdagbøker og underrapportering av fangst er alvorlige lovovertridelser, samtidig som oppdagelsesrisikoen er lav. Det ble også sett hen til overtredelsens grovhet. Fartøyfører hadde unnlatt å føre 35 tonn torsk i fangstdagbok, og

---

¹³⁰ Ot.prp.nr. 90 (2003-2004) s. 431.

¹³¹ Lars Fause, «Fiskerikriminalitet del 2», s. 157.

¹³² Ot.prp.nr. 90 (2003-2004) s. 432.

¹³³ Lars Fause, «Fiskerikriminalitet del 2», s. 157.

¹³⁴ Nord-Troms tingrett avsagt 10. april 2008, saknummer: 05-169188MED-NHER

foretaksstraffen ble satt til 20.000,-. Ved utmålingen ble det særlig sett hen til at overtredelsen var uaktsom, rederiets økonomi og at rederiet hadde bidratt til sakens faktiske opplysning ved ettertidige korrigeringer av feilføringene.

Et annet tilfelle er LH-2001-1012 som dreide seg om systematisk feilføring av fangstdagbok for å legge til rette for økt bifangst av sei som var begrenset til 25 % per hal. Rederiet ble idømt bot på 75.000,-. I utmålingen ble det tatt hensyn til inndragningsbeløpet, allmennpreventiv effekt og overtredelsens grovhet ved at det var en «*utpreget samfunnsskadelig virksomhet*».

Den siste saken er Rt. 1996 s. 1065 hvor fartøyfører ved flere anledninger rapporterte for lite fangst, nærmere bestemt 550 tonn makrell til en verdi av nærmere 1,1 millioner. I vurderingen av om foretaksstraff skulle ilegges viste Høyesterett til Rt. 1996 s. 624 hvor foretaksstraff var begrunnet med de betydelige fortjenestemuligheter ved ulovlig fiske, og at foretaksstraff i høyere grad understreker de strafferettslige og preventive momenter i forhold til rederiene. Høyesterett mente at ut fra liknende synspunkter måtte foretaksstraff benyttes i denne saken. Det dreide seg «*om gjentatte og til dels ganske grove straffbare handlinger. Jeg peker på den betydelige underrapportering, forsøkene på å villedde kystvakten, og at det systematisk ble ventet med å sende aktivmeldinger*». Foretaksstraffen ble satt til 400.000,- under hensyn til den store inndragningen på 2,6 millioner.

Rettspraksis viser at det i utmålingen av botens størrelse særlig legges vekt på lovbruddets grovhet og straffens preventive virkning, i den retning at det i disse sakene er tale om alvorlig miljøkriminalitet som anses som samfunnsskadelig. Det tas også hensyn til rederiets økonomi og andre ilagte reaksjoner.

Det er vanskelig å trekke sikre konklusjoner når det gjelder grensen for når det blir idømt foretaksstraff og ikke, men det kan se ut til at det er i nokså grove tilfeller at denne sanksjonen benyttes.¹³⁵

---

¹³⁵ Irene Dahl «*Norsk fiskerijurisdiksjon overfor utenlandske fartøy*» 2008, s. 211.

5.3.5 Bør foretaksstraff anvendes i større utstrekning?

Det fins nok så grove tilfeller av fiskerikriminalitet hvor det ikke er idømt foretaksstraff.

Et eksempel er LH-2001-413 som gjaldt feilføring i fangstdagbok for å legge til rette for økt bifangst av sei. Lagmannsretten oppsummerer saksforholdet slik: *«De variasjoner i seimengden som faktisk fant sted fra hal til, ble imidlertid tildekket ved føringen av fangstdagboka, slik at andelen sei for samtlige av halene 28-33 ble oppgitt å være på den høyeste lovlige andel på 25 %. Den faktiske mengden sei som var fisket oversteg imidlertid etter disse hal den mengde som framgikk av fangstdagboka. For å bringe balanse mellom den mengde sei som faktisk var fisket og den mengde som framgikk av fangstdagboka, ble det ført et nytt påfølgende hal nr. 34 i fangstdagboka som viste et fiktivt høyt kvantum sei. Etter føringen av hal nr. 34 i fangstdagboka var det samsvar mellom den mengde sei som framgikk av fangstdagboka og den mengde sei som reelt var om bord i tråleren».*

Denne saken har likhetstrekk med LH-2001-1012 som nevnt ovenfor. Det ser ikke ut til at foretaksstraff har blitt vurdert av påtalemyndigheten. Det ligger betydelige fortjenestemuligheter i å manipulere fangstdagbøker som i dette tilfelle. Bifangst av sei innebærer en økonomisk gevinst for rederier, og det kan stilles spørsmålet om foretaksstraff ville vært en adekvat og nødvendig reaksjon også her.¹³⁶

Avslutningsvis er det en sak mot et spansk rederi, inntatt i LH-2005-40602. Saken dreier seg om unnlatt fangstdagbokføring av torsk, med henholdsvis 90 tonn for den ene tråleren og 23,6 tonn for den andre. I tillegg gjaldt det for det ene fartøyet feilrapportering av 76 tonn torsk i ukemelding til Fiskeridirektoratet. I vurderingen av inndragning ble det lagt vekt på at det var forsettlig lovbrudd med høye økonomiske gevinstmuligheter, et ulovlig fiske som måtte anses som et alvorlig inngrep i knapphetsressurs, at det gjaldt betydelige mengder torsk og at fangsten var planlagt holdt skjult for kontrollmyndighetene. I tillegg ble allmennpreventive og individualpreventive hensyn vektlagt. Disse momentene tilsier at foretaksstraff burde vært vurdert og eventuelt også idømt.¹³⁷

---

¹³⁶ Lagt til grunn i Irene Dahl, «Norsk fiskerijurisdiksjon overfor utenlandske fartøy» 2008 s. 212.

¹³⁷ Lagt til grunn i Irene Dahl, «Norsk fiskerijurisdiksjon overfor utenlandske fartøy» 2008 s. 213.

Foretaksstraff vil i større grad enn straffeprosessuell inndragning fremme hensynet til straffverdighet. En bot overfor et foretak kan bedre tilpasses overtredelsens grovhet.¹³⁸ I tillegg kommer den antatt økte preventive effekt. Dersom rederiet risikerer en betydelig bot i tillegg til inndragning, kan det antas at det vil være mindre attraktivt å bryte fiskerilovgivningen.¹³⁹

Samlet taler dette i retning av at foretaksstraff må anses som en nødvendig reaksjon for grove overtredelser av rapporteringsplikten. Nødvendigheten ligger i at rederiet i større grad blir ansvarliggjort og får et incitament til å besørge etterlevelse av fiskerilovgivningen.¹⁴⁰ Foretaksstraff bør dermed anvendes i større utstrekning.

5.4 Overtredelsesgebyr

5.4.1 Vilkår for ileggelse av overtredelsesgebyr

Det er redegjort for overtredelsesgebyr under punkt 3.4. Det vises dermed til redegjørelsen av hensynene bak sanksjonen, vilkårene for ileggelse av overtredelsesgebyr og anvendelsesområdet.

Det må imidlertid presiseres at adgangen til å ilegge overtredelsesgebyr overfor rederi er hjemlet i havressursloven § 59 andre ledd. Her fremgår det at *«dersom nokon som handler på vegner av eit føretak bryt føresegner som er fastsette i eller i medhald av lova, kan føretaket påleggjast lovbrotsgebyr. Det gjeld sjølv om ingen enkeltperson kan påleggjast lovbrotsgebyr»*.

Vilkåret for at rederiet skal kunne ilegges overtredelsesgebyr er at fartøyfører har brutt bestemmelser i, eller i medhold av havressursloven.

5.4.2 Utmålingspraksis og vurdering av gebyrets størrelse.

Det er lagt til grunn i forvaltningspraksis at overtredelsesgebyr til rederi i denne typen saker skal være på nivå med gjeldende rettspraksis for inndragningsforelegg for lignende forhold. Nivået som legges til grunn i praksis er ulovlig fangstverdi, i tillegg til at det kan gi et pønalt tillegg.¹⁴¹

---

¹³⁸ Ot.prp.nr. 27 (1990-1991) s. 6.

¹³⁹ Irene Dahl, «Norsk fiskerijurisdiksjon overfor utenlandske fartøy» 2008 s. 213.

¹⁴⁰ Irene Dahl, «Norsk fiskerijurisdiksjon overfor utenlandske fartøy» 2008 s. 214

¹⁴¹ Sak 18/9461, sak 17/7600 og sak 18/6990.

Et tilfelle hvor det ble gitt gebyr tilsvarende ulovlig fangst og et pønalt tillegg er sak 18/9461 av 10. august 2018.¹⁴² Rederiet ble idømt et overtredelsesgebyr på 76 766 ,- for overtredelse av forskrift om posisjonsrapportering mv. § 12. Under kontrollen ble det avdekket at fartøyet ikke hadde rapportert bifangst av makrell og nordsjøsild i fartøyets ERS på den aktuelle turen. I vurderingen av om overtredelsesgebyr skulle ilegges ble det sett hen til formålet med reglene om elektronisk rapportering, sett opp mot overtredelsens karakter og omfang. I vurderingen av gebyret størrelse ble det tillagt vekt i skjerpene retning at det var snakk om underrapportering av kvotebelagte arter, at feil innmeldt fangst har potensiell høy fortjeneste og at oppdagelsesrisikoen er lav.

Fiskeridirektoratet anså det nødvendig med et pønalt tillegg på bakgrunn av at rederiet var anmeldt for et lignende avvik og at politiet hadde gitt inndragningsforelegg. Det er snakk om gjentakelse av samme type lovbrudd, som har stort potensiale for ulovlig fortjeneste og kontrollraten er lav.

I sak 18/5099 av 8.mai 2018 ble gebyret satt tilsvarende ulovlig fangstverdi.¹⁴³ Rederiet ble ilagt overtredelsesgebyr på 40 838 ,- for overtredelse av forskrift om posisjonsrapportering mv. § 12. Kontrollen avdekket at det var vesentlig mer innblanding av nordsjøsild som bifangst, enn det fartøyet hadde meldt inn på forhånd, tilsvarende 14,6 %. I vurderingen av om overtredelsesgebyr skulle ilegges ble det lagt vekt på at rapportering av fangst er et viktig redskap for forvaltningens mulighet til å drive kontroll med utøvelsen av fisket. Rederiene har et særlig ansvar for å iverksette systemer, opplæring og kontroll som sikrer korrekt fangstrapportering. Ved utmålingen av gebyrets størrelse ble det sett hen til den underrapporterte fangsten ganget med snittprisen på sluttседdel.

I sak 18/6990 av 7.juni 2018 ble rederiet ble ilagt overtredelsesgebyr på 71 732 ,- for overtredelse av forskrift om posisjonsrapportering mv. § 12.¹⁴⁴ Fartøyet hadde ikke rapportert bifangst av nordsjøsild på den aktuelle turen. Underrapporteringen tilsvarte totalt 20 792 kg. I vurderingen av om overtredelsesgebyr skulle ilegges ble det lagt vekt på at etterlevelse av rapporteringsplikter er viktig for arbeidet med å sikre en bærekraftig og lønnsom samfunnsøkonomisk lønnsom forvaltning. Videre ble det lagt vekt på at rapporteringsavviket er betydelig. Det ble sett på som formildende at rederiet ikke var ilagt reaksjoner for

---

¹⁴² Sak 18/9461 av 10. august 2018 – Vedtak om ileggelse av overtredelsesgebyr etter havressursloven.

¹⁴³ Sak 18/5099 av 8. mai 2018 – vedtak om ileggelse av overtredelsesgebyr etter havressursloven

¹⁴⁴ Sak 18/6990 av 7.juni 2018 – vedtak om ileggelse av overtredelsesgebyr etter havressursloven

sammenlignbare forhold de siste to årene. Gebyrets størrelse ble satt tilsvarende verdien av den underrapporterte fangst. Det forelå ikke skjerpene omstendigheter som kunne tilsi et pønalt tillegg.

Forvaltningspraksis viser at det legges vekt på formålet med reglene om elektronisk rapportering og overtredelsens karakter og omfang. Det er et formildende moment i vurderingen om rederiet ikke er ilagt reaksjoner tidligere.

5.5 Tilbaketrekking eller nekting av ervervstillatelse og lisens

5.5.1 Innledning

Norske fartøy må ha ervervstillatelse for å benytte et fartøy til ervervsmessig fiske, jf. deltakerloven § 4. Grunnleggende vilkår for tildeling av ervervstillatelse følger av deltakerloven §§ 5, 5a, 6 og 8.

Tilsvarende må utenlandske fartøy ha lisens for å kunne fiske i Norges økonomiske sone og i fiskerisone ved Jan Mayen. Tillatelse til å fiske i Norges økonomiske sone gis etter forskrift om utlendingers fiske i NØS § 4 for det enkelte år, og bortfaller når vedkommende lands fiskekvote er oppfisket, jf. § 6 siste ledd. Det gjelder ikke et tilsvarende krav i fiskevernsonen ved Svalbard.

Tilbakekall av ervervstillatelse har et klart pønalt formål og må anses som straff etter EMK art. 6.¹⁴⁵ Tilsvarende er tilbakekall og nektelse av lisens straff.¹⁴⁶

Fiskeridirektoratet utarbeidet en oversikt for perioden 1981-2006 som viste at utenlandske lisenser har blitt inndratt ved 13 tilfeller. Seks av disse sakene gjaldt feilrapportering.¹⁴⁷ Det kan dermed antas at denne sanksjonen er relativt lite bruk, sett i lys av antall overtredelser av fiskerilovgivningen generelt.

---

¹⁴⁵ Rt. 2004 s. 1500 og Rt. 2007 s. 1217.

¹⁴⁶ Rt. 2006 s. 1498 avsnitt 86.

¹⁴⁷ Irene Dahl, «Norsk fiskerijurisdiksjon overfor utenlandske fartøy» 2008 s. 222. Har ikke fått tilgang til en nyere og oppdatert versjon.

5.5.2 Vilkår for tilbakekall av ervervstillatelse

Myndighetene har adgang til å tilbakekalle norske fartøys ervervstillatelse etter deltakerloven § 11. Bestemmelsen lister opp de tilfeller hvor ervervstillatelse kan trekkes tilbake. Det sentrale i denne sammenhengen er andre ledd bokstav e. Etter denne bestemmelsen kan ervervstillatelse tilbakekalles når *«fartøyeieren eller andre som har drevet fartøyet, grovt eller gjentatte ganger har overtrådt bestemmelser gitt i eller i medhold av denne lov eller annen fiskerilovgivning»*.

Det fremgår av forarbeidene at bestemmelsen er ment anvendt ved brudd på bestemmelser fastsatt i medhold av havressursloven.¹⁴⁸ Bakgrunnen for bestemmelsen er å forhindre fartøy som notorisk nekter å innordne seg fastsatte bestemmelser å delta i fisket. Det uttales i forarbeidene at *«dersom fartøyeier gjentatte ganger overtrer for eksempel kvotebestemmelser, bør myndighetene kunne gripe inn og nekte vedkommende fartøyeier videre deltakelse i fisket»*.¹⁴⁹

Vilkåret for å kunne tilbakekalle en ervervstillatelse er at det enten *«grovt»* eller *«gjentatte ganger»* er overtrådt bestemmelser i, eller i medhold av havressursloven.

Etter tredje ledd kan departementet *«i mindre alvorlige tilfeller»* bestemme at ervervstillatelsen tilbakekalles for et bestemt tidsrom. Tilbakekall er en reaksjon som rammer hardt, idet den enkelte fratras retten til å utøve sin næringsvirksomhet. Permanent tilbakekall skal kun skje i graverende tilfeller.¹⁵⁰

Fiskeridirektoratet har i liten grad benyttet instituttet overfor norske fartøy i andre forhold enn ved brudd på deltakerloven. Det ble imidlertid benyttet i en sak der et fartøy hadde kastet ut fisk ulovlig, også kalt dumping.¹⁵¹ Denne saken faller utenfor oppgavens tema.

5.5.3 Vilkår for tilbakekall eller nekting av lisens

Adgangen til nekting av lisens overfor utenlandske fartøy er regulert i forskrift om utlendingers fiske i NØS § 6 første ledd. Av denne bestemmelsen følger det at tillatelse kan nektes *«når fartøyeier, fører eller mannskap har overtrådt bestemmelsene om fiske eller fangst ... i områder under norsk fiskerijurisdiksjon, eller når fartøyet har vært brukt ved*

---

¹⁴⁸ Ot.prp.nr. 67 (1997-1998) om lov om retten til å delta i fiske og fangst (deltakerloven) s. 48.

¹⁴⁹ Ibid.

¹⁵⁰ Ibid.

¹⁵¹ Samtale med Fiskeridirektoratet. Sak 10/14188 av 14. februar 2012.

overtredelsen». Etter bestemmelsens annet ledd kan en gitt tillatelse «*når som helst trekkes tilbake av samme grunner som i foregående ledd*».

Fisketillatelsen i Norges økonomiske sone kan trekkes tilbake eller nektes etter overtredelser «*i områder under norsk jurisdiksjon*», jf. § 6 første punktum. Dette innebærer at dersom et fartøy overtrer fiskerilovgivningen i fiskevernsonen ved Svalbard, kan tillatelsen til å fiske i Norges økonomiske sone inndras eller nektes på grunnlag av overtredelsene i fiskevernsonen.¹⁵²

Et eksempel på at et fartøy har fått nektet ny lisens er det portugisiske fartøyet Praia De Santa Cruz. Fartøyet ble arrestert og oppbrakt av KV Sortland 24. juni 2012 da det ble avdekket avvik mellom kvantum fangst rapportert til Fiskeridirektoratet, og kvantum fangst innført i fangstdagbok.¹⁵³ Fartøyfører og rederiet ble bøtelagt av politiet for å ha underrapportert 44.464 kg torsk, 5796 kg hyse og 733 kg steinbit. Fartøyet ble også i august 2009 bordet og oppbrakt av KV Senja med mistanke om feilføring av fangstdagbok og underrapportering av torsk i vernesonen.

Basert på disse hendelsene var norske myndigheter bekymret for at fartøyet ikke ville overholde gjeldende regler hvis det ble gitt ny tillatelse. Fiskeridirektøren besluttet dermed å ikke gi fartøyet tillatelse til å fiske i norsk farvann fra 1. januar 2013. Fartøyet ble dermed slettet fra listen over EU-fartøy som kan operere i norske farvann.

To spanske trålere fikk 7. juni 2004 inndratt lisenser for å ha underrapportert store mengder torsk ved fiske i fiskevernsonen.¹⁵⁴ Fartøyene ble inspisert og oppbrakt av Kystvakten på bakgrunn av at det var betydelig misforhold mellom nedtegnelsene i fangstdagboka og oppbevart fangst. Det var tale om unnlatt føring av 90 tonn torsk og feilrapportering av 76 tonn torsk i ukemelding til fiskeridirektoratet.¹⁵⁵ Fartøyene var også tidligere kjent av Kystvakten og ble sist oppbrakt 4 år tidligere.

---

¹⁵² Irene Dahl, «Norsk fiskerijurisdiksjon overfor utenlandske fartøy» 2008 s. 222.

¹⁵³ Refusal of licence for the Portuguese vessel – Praia De Santa Cruz 3. juni 2012. Ref: 12/8470

¹⁵⁴ Withdrawal of licence – Spanish vessel «Olaberri» 7. juni 2004 og Withdrawal of licence – Spanish vessel «Olazar» 7. juni 2004.

¹⁵⁵ Hva gjelder faktum se Rt. 2006 s. 1498 avsnitt 2 og 5. Faktum og hendelsesforløp fremgikk ikke av disse vedtakene.

Det ble på bakgrunn av disse hendelsene besluttet å trekke tilbake lisensen til å fiske i Norges økonomiske sone i 2004. Grunnlaget for beslutningen var at fartøyene underrapporterte betydelige mengder torsk da de fisket i vernesonen mellom 21 og 31.mai 2004.

Som konsekvens av vedtaket ble det avsagt dom i Høyesterett hvor spørsmålet var om inndragningsforelegget som ble ilagt etter vedtaket om tilbaketrekking innebar brudd på EMK P7-4 som setter forbud mot gjentatt straffeforfølgning.¹⁵⁶ Høyesterett konkluderer i avsnitt 103: *«Med den nære saklige og tidsmessige sammenheng det i dette tilfellet var mellom tilbakekall av tillatelsen og inndragningsaken, er jeg etter dette kommet til – for å anvende EMDs uttrykk – at det var «sufficiently close connection» mellom ileggelsen av de to sanksjonene «in substance and in time».* Rederiets anke ble dermed forkastet, og det var ikke brudd på EMK P7-4.

5.5.4 Burde norske myndigheter nekte utenlandske fartøy tillatelse til fiske i Norges økonomiske sone i større grad?

Som nevnt innledningsvis benyttes denne sanksjonen i mindre grad. Drøftelsen begrenses til utenlandske fartøy da det ikke er praksis tilgjengelig når det gjelder norske fartøy.

Når et fartøy gis lisens til å fiske i Norges økonomiske sone etter forskrift om utlendingers fiske i NØS § 4, gis lisensen under den forutsetning at fartøyet skal overholde fiskerilovgivningen. Dersom fartøyet ikke overholder regelverket, kan tilbaketrekking eller nekting av lisens fremstå som både en logisk følge og en hensiktsmessig sanksjon.¹⁵⁷

Sanksjonsmiddelet er særlig aktuelt i tilfeller hvor det har skjedd et ulovlig fiske, og ovenfor uønskede fartøy som tidligere har begått overtredelser i områder under norsk jurisdiksjon. Sanksjonen vil i større grad enn eksempelvis inndragning og foretaksstraff markere det tillitsbrudd alvorlige fiskeriovertredelser representerer og er et effektivt tiltak for å forhindre lovbrudd.¹⁵⁸

---

¹⁵⁶ Rt. 2006 s. 1498 avsnitt 103. Rederiet ble ilagt inndragningsforelegg i LH-2005-40602. Det er redegjort for denne dommen i punkt 5.3.5.

¹⁵⁷ Irene Dahl, «Norsk fiskerijurisdiksjon overfor utenlandske fartøy» 2008 s. 224

¹⁵⁸ Ibid.

Et eksempel på et fartøy som burde blitt nektet lisens er fartøyet Monte Meixueiro som det er gjort rede for tidligere i delkapitlene om inndragning og foretaksstraff. Dette er en svært alvorlig sak hvor det er snakk om en betydelig underrapportering på 364 tonn blåkveite og som Høyesterett uttalte «*et usedvanlig graverende ulovlig fiske*».¹⁵⁹ Til sammenligning hadde fartøyet Praia De Santa Cruz underrapportert totalt ca 51 tonn, og de to spanske fartøyene hadde unnlatt å føre 90 tonn i fangst dagboken samt feilrapportering 76 tonn. Saksforholdet i saken mot Monte Meixueiro må kunne sies å være like alvorlig, om ikke mer alvorlig enn de sakene hvor det har blitt nektet og trukket tilbake lisens.

Fartøy og rederi som alvorlig og gjentatte ganger bryter norsk fiskerilovgivning, bør miste lisens. Dette også på bakgrunn av at oppdagelsesrisikoen er så lav som den er. Alvorlige og gjentatte overtredelser av fiskerilovgivningen må anses som et tillitsbrudd det bør slås hardt ned på. På bakgrunn av disse momentene bør Fiskeridirektoratet nekte utenlandske fartøy tillatelse i større grad. Det må også tas i betraktning at dette er et belastende sanksjonsmiddel for det fartøy eller rederi som rammes.

6 Myndighetenes sanksjonsmuligheter overfor mottak

6.1 Innledning

I de tidligere kapitler har sanksjonene i hovedsak vært belyst ved brudd på havressursloven § 36 om føring av fangst dagbok med tilhørende forskrifter. Det sentrale når det gjelder sanksjoner overfor mottak er brudd på plikten etter havressursloven § 39 om utfylling av landings- og sluttseddel.

Som nevnt tidligere i kapittel 2 må underrapportering av fangst i sluttseddel anses som en kvoteovertredelse. Dette tilsier at det må reageres strengt også mot mottakenes mangelfulle eller unnlatte føring av fangst på landingsseddel og sluttseddel.¹⁶⁰

Straff av mottak er lite behandlet i forarbeidene og i litteraturen. Det er også lite praksis på området. Dette kan ha sammenheng med at når det avdekkes avvik mellom innrapportert fangst og det som føres på sluttseddel, er det ofte fisker som rammes selv om uregistrerte

---

¹⁵⁹ Rt. 2008 s. 598 avsnitt 11.

¹⁶⁰ Lars Fause, «Fiskerikriminalitet del 2», s. 157.

landinger ofte krever et samarbeid mellom fisker og kjøper. Det kan være vanskelig i praksis å avdekke dette samarbeidet.

6.2 Bøtestraff for ansatte på mottakene

6.2.1 Vilkår for ileggelse av bøtestraff

Etter havressursloven § 62 straffes den «den som med vilje eller aktaust» bryter bestemmelser som er fastsatt i eller i medhold av §§ 36 og 39 med «*bøter fengsel i inntil eitt år*».

Sluttsedler er et helt sentralt element i myndighetenes ressurskontroll, og i tråd med rettspraksis knyttet til overtredelse av reglene om fangstdagbøker, er aktsomhetsnormen ved utferdigelse av sluttsedler streng.¹⁶¹ I Rt. 1994 s. 1137 uttaler Høyesterett at «*det alminnelige utgangspunkt for aktsomhetsvurderingen må her være at det legges en streng norm til grunn. Det er viktig at det ikke skjer brudd på kvotereguleringen, hvor for øvrig både selger og kjøper av økonomiske grunner kan ha sammenfallende interesse i å overse slike brudd. Den uleilighet som måtte knytte seg til å foreta en identitetskontroll av fiskefartøyet, kan ikke fritta kjøperen for den selvstendige plikt han har til å forvise seg om at det leverende skip som ligger ved hans kai er det selgeren oppgir*».

6.2.2 Utmåling av botens størrelse

Tilsvarende som for bøtestraff for fartøyfører, er de sentrale momentene i utmålingen av botens størrelse basert på rettspraksis og vil illustreres med dom fra lagmannsretten.

I LH-2014-32765 utstedte kaiformann en sluttseddel hvor det fremkom at det ble levert 5066 kg torsk, mens det egentlig ble levert 5947 kg. Hun ble idømt en bot på 4000 kroner, subsidiært fengselsstraff i 8 dager. Ved den skjønsmessige vurderingen av botens størrelse ble det lagt vekt på inntekts- og formuesforhold, alvorligheten av overtredelsen og graden av skyld. Videre ble det lagt vekt på at hun handlet etter instruks fra sin overordnede som ikke har vært personlig strafforfulgt for forholdet, og at hun etter å ha blitt gjort oppmerksom på feilen, gjorde sitt beste for å rette den.

---

¹⁶¹ Rt. 1994 s. 1137 og LH-2014-32765

6.3 Fengselsstraff for ansatte på mottakene

6.3.1 Vilkår for å ilegge fengselsstraff

Ansatte på mottak kan dømmes til fengsel etter havressursloven § 62. Det fremgår av denne bestemmelse at «*den som med vilje eller aktaust*» bryter bestemmelser som er fastsatt i eller i medhold av §§ 36 og 39 treffes med «*fengsel i inntil eitt år*».

Som nevnt i punkt 3.2.1 er det i havressursloven § 64 første ledd fastsatt en høyere strafferamme på inntil 6 år for grove lovbrudd. Skyldkravet er her hevet til grov uaktsomhet eller forsett. I vurderingen av om lovbruddet er grovt skal det særlig legges vekt på «*om den økonomiske eller potensielle økonomiske verdien av lovbrøtet er stor, om lovbrøtet har skjedd systematisk og over tid, om lovbrøtet er av grenseoverskridende art, og om lovbrøtet har skjedd som ledd i organisert verksemd.*» Det fremgår her direkte av loven hvilke typetilfeller som kan rammes av skjerpet straff.¹⁶²

Det er vanskelig å skille mellom lovbrudd som har skjedd «*systematisk og over tid*» og «*som ledd i organisert virksomhet*». Lovbrudd som her skjedd systematisk og over tid må også kunne tenkes å være som ledd i organisert virksomhet. For å skille disse gir forarbeidene god veiledning.

Det uttales at «*lovbrøt som skjer systematisk og over tid, er til dømes når eit fartøy og eit landanlegg samarbeider over lengre tid, og ved fleire landingar, om å unnta landingane frå registrering, eller registrere kvoteregulert fisk som ikkje-regulert fisk, eller andre former for ulovlege handlingar*».¹⁶³ I slike tilfeller vil både fisker og mottak kunne omfattes av bestemmelsen. Det presiseres også at dette kan være organisert virksomhet.

Når det gjelder alternativet «*som ledd i organisert virksomhet*» uttales det at «*ein kan dessutan tenkje seg at eit landanlegg kjøper fisk frå mange fartøy, og det berre vert samarbeidd om ulovlege handlingar ved ei eller eit fåtal landingar frå same fartøy*».¹⁶⁴ I et slikt tilfelle har mottaket, og ikke fiskeren, systematisk og over tid brutt loven. Fiskeren har derimot deltatt i et organisert opplegg fra mottakets sin side, og må dermed kunne omfattes.

---

¹⁶² Ot.prp.nr. 20 (2007-2008) s. 164.

¹⁶³ Ot.prp.nr. 20 (2007-2008) s. 223.

¹⁶⁴ Ibid.

Begrunnelsen er at fiskeren gjør det mulig for mottaket å drive organisert virksomhet, selv om fiskeren bare leverer i strid med regelverket et fåtall ganger.¹⁶⁵

Samlet vil disse typetilfellene omfatte de mest alvorlig lovbruddene hvor det kan være både grunn og behov for å ha en høyere strafferamme.¹⁶⁶ På bakgrunn av uttalelsene i forarbeidene ser det ut til at bestemmelsen i hovedsak vil komme til anvendelse i saker mot mottak og i de tilfeller hvor det er samarbeid mellom fartøy og mottak. Kan ikke se at bestemmelsen har vært benyttet i praksis, men det kan tenkes at den kan være sentral i de groveste tilfellene av organisert kriminalitet.

I neste punkt skal det redegjøres for to saker hvor ansatte på fiskemottak har blitt idømt fengselsstraff etter havressursloven § 62.

6.3.2 Utmålingspraksis

En sentral dom er Rt. 2004 s. 1449 som omhandler omfattende og langvarig brudd på den gamle råfisklovens bestemmelser. Høyesterett oppsummerer saksforholdet med at det dreier seg om kvoteforskyvninger, der sluttsedlene ble uriktig utfylt, for å tildekke at det var fisket over kvoten eller for å legge til rette for overskridelser året etter. Dette har både fiskerne og bedriften hatt fordel av, ved at det er tilført mer fisk for bearbeiding og salg enn de ellers ville ha fått. Handlingsmønsteret viser at organiseringen krever samarbeid innad i fiskeribedrifter. Den samlede førstehåndsverdien av fisken er anslått å være ca 6,7 millioner kroner.

Høyesterett slår i avsnitt 31 fast at det dreier seg om omfattende og alvorlige overtredelser av sentrale bestemmelser for næringen og ressursforvaltningen, som det av allmennpreventive grunner bør reageres strengt på.

Lagmannsretten hadde fastsatt straffen til fengsel i ett år. Høyesterett kom imidlertid til at fengselsstraffen måtte mildnes av hensyn til det meget følbare rettighetstapet som ble satt med tidsramme på 3 år. Fengselsstraffen ble dermed satt til 6 måneder. Dette viser at Høyesterett har tatt hensyn til andre ilagte reaksjoner ved utmålingen av straffen.

---

¹⁶⁵ Ot.prp.nr. 20 (2007-2008) s. 223-224

¹⁶⁶ Ot.prp.nr. 20 (2007-2008) s. 165.

En annen sentral og omfattende dom er LH-2002-850 som dreide seg om omfattende og systematisk kvotejuks, hvor de involverte samarbeidet om å omgå reguleringsbestemmelsene. Ved levering av fisk fra fartøyene til mottaket ble det gitt uriktige opplysninger om leveransen på sluttsedlene, eventuelt at det ble helt unnlatt å skrive sluttseddel. Formålet var å omgå kvotebestemmelsene og oppnå bedre inntjening. Kvotejukset gikk ut på et det ble oppgitt et større kvantum fisk på sluttsedlene enn det som ble levert. Fiskerne fikk dermed betalt for fisk som ikke var levert. Forutsetningen var at denne gjelden skulle gjøres opp senere ved underrapportering av fiskeleveranser med tilsvarende verdi, eller at det helt ble unnlatt å skrive ut sluttseddel ved levering. Fiskerne fikk dermed en usikret kreditt hos mottaket som ble gjort opp i form av fiskeleveranser. Underrapporteringen utgjorde en samlet verdi på 5,7 millioner kroner.

Disponenten på mottaket ble dømt til fengsel i 120 dager for å ha skrevet ut minst 242 sluttsedler hvor det ble gitt uriktige opplysninger og unnlattelse av å skrive 45 sluttsedler. I straffeutmålingen utgjorde den omfattende feilrapportering det dominerende forhold. Disponenten hadde i lys av sin stilling *«bidratt til å skape et system som tok sikte på å villedde myndighetene, og dermed vanskeliggjøre ressurskontrollen»*. Videre uttales det at *«kontrollfrekvensen fra myndighetenes side er lav, og regelverket bygger derfor i stor grad på tillit i forhold til utøverne. At enkelte ikke følger reglene lojalt, vil på sikt kunne gå ut over næringen som helhet fordi fiskerimyndighetene da bygger på feil grunnlag når kvotene skal fastsettes mv.»*

Et annet moment i vurderingen var at han ikke hadde hatt noen personlig vinning av handling og at det hadde vært lang saksbehandlingstid. Det totale tidsforløpet nærmet seg 3 år. Tidsforløpet ble godskrevet tiltalte i valget mellom betinget og ubetinget straff, selv om sakskomplekset var omfattende.

Praksis viser at det i straffeutmålingen legges vekt på overtredelsens art, i form av at det i disse tilfellene er snakk om omfattende og alvorlige overtredelser, som anses som organisert virksomhet. Kontrollhensynet gjør seg gjeldende ved at disse lovbruddene vanskeliggjør kontrollen og fører til feil i Fiskeridirektoratets kvoteavregning. Videre legges det vekt på andre ilagte reaksjoner og lang saksbehandlingstid.

6.4 Straffeprosessuell inndragning

6.4.1 Innledning

Det er et klart behov for at domstolene skal kunne foreta straffeprosessuell inndragning på samme måte for samme lovbrudd overfor rederi og mottaksanlegg. Det er et bærende prinsipp at verken fiskeren eller mottaket skal sitte igjen med verdien av fangst dersom reglene om rapporteringsplikter og lignende ikke blir fulgt.¹⁶⁷

Det er en nyvinning i havressursloven § 65 at utbytte fra handlinger som etter loven er straffbar kan inndras både fra den som leverer fangsten og kjøper. Det uttales i forarbeidene at inndragningsbestemmelsen må «likestille de to aktørene fullt ut. Med utgangspunkt i at Fiskeridirektoratet foreslår at alle hjemler som vedrører opplysningsplikter og ressurskontroll, samles i den nye loven, må inndragningsbestemmelsene også ta høyde for at den skal dekke begge aktører. Slik, utvalgets forslag er formulert, dekker den bare fartøysiden».¹⁶⁸ Den begrunnes også i viktigheten av korrekt rapportering i landingseddell og konsekvensene ved brudd på disse reglene.¹⁶⁹ Se punkt 2.4 hvor det er redegjort for konsekvensene ved brudd på plikten til utfylling av landings- og sluttseddell.

På bakgrunn av disse hensyn er havressursloven § 65 endret i tråd med dette.

6.4.2 Vilkår for ileggelse av straffeprosessuell inndragning

Hjemmelen for å ilegge straffeprosessuell inndragning overfor mottak fremgår av havressursloven § 65. Ordlyden lyder:

«Ved brot på føresegner som er nemnde i §§ 60 til 63, kan fangst inndragast. Det same gjeld reiskapar, gjenstandar, eigedomar, anlegg eller fartøy som er brukte ved lovbrottet. Dette gjeld utan omsyn til kven som er eigar. I staden for tingen kan verdien heilt eller delvis inndragast hos den skuldige eller den det er handla på vegner av, eller hos eigaren.»

Bestemmelsen gir hjemmel til inndragning av «eigedomar» og «anlegg» som er benyttet ved lovbruddet. Bestemmelsen gir følgelig hjemmel til inndragning ovenfor kjøper av fangst, altså mottaket.

---

¹⁶⁷ Ot.prp.nr. 20 (2007-2008) s. 166.

¹⁶⁸ Ot.prp.nr. 20 (2007-2008) s. 158

¹⁶⁹ Ot.prp.nr. 20 (2007-2008) s. 159

Det er redegjort for bestemmelsen i punkt 5.2.2 om inndragning overfor rederi. Høyesterett har i tilknytning til rederiene tolket bestemmelsen slik at det må foretas en vurdering av om inndragning er påkrevd og forholdsmessig.¹⁷⁰ I vurderingen ses det i stor grad hen til kontrollhensynet og andre ilagte reaksjoner.¹⁷¹

Det foreligger så langt ikke rettspraksis hvor bestemmelsen har vært anvendt på mottak. Det kan tenkes at de samme vurderingsmomentene vil gjøres gjeldende også ved inndragning overfor mottak.

Rettsstilstanden før lovendringen var at det ble foretatt inndragning etter den gamle straffelovens § 34. I tilknytning til denne bestemmelsen har Høyesterett uttalt i Rt. 2004 s. 1500 (avsnitt 74) at *«etter straffelovens § 34 er det utbytte av en straffbar handling som skal inndras. Et grunnvilkår for inndragning med hjemmel i denne bestemmelse er at det er årsakssammenheng mellom den straffbare handling og den vinning som er oppnådd. Det forhold at SFT har unnlatt å utfylle bryggesedler/sluttsedler ved kjøp av råfisk i første hånd til en samlet verdi som nevnt, innebærer ikke uten videre at det kan skje inndragning i et slikt omfang.»*

Det slås her fast at den bare kunne foretas inndragning i de tilfeller hvor det kunne føres bevis for at fiske var ulovlig fanget, altså det kunne ikke foretas inndragning av lovlig fangst. Høyesterett har, som nevnt i punkt 5.2.2, forstått havressursloven § 65 slik at det kan foretas inndragning også i tilfeller hvor det dreier seg om lovlig fangst.¹⁷² Myndighetene har dermed fått en videre adgang til å foreta inndragning overfor mottak enn det som var mulig etter den gamle straffeloven § 34.

Da det ikke foreligger rettspraksis på at mottak har blitt ilagt inndragning etter havressursloven § 65, er det vanskelig å foreta en drøftelse av hvilke momenter som tillegges vekt i utmålingen av inndragningsbeløpets størrelse.

---

¹⁷⁰ Se Rt. 2014 s. 996 avsnitt 16

¹⁷¹ Se Rt. 1991 s. 993, Rt. 2002 s. 1063 og Rt. 2014 s. 996.

¹⁷² Rt. 2002 s. 1063 s. 1064.

6.5 Foretaksstraff

6.5.1 Innledning

Foretaksstraff er, av samme grunner som for rederi, en praktisk reaksjonsform ved straffbare forhold utført av mottaksanlegg for fisk.

Det vises til redegjørelsen av hensynene bak foretaksstraff, vilkårene og de momentene som skal tillegges vekt i vurderingen av om foretaksstraff skal ilegges ovenfor i punkt 5.3.1 til 5.3.3.

6.5.2 Utmålingspraksis og vurdering av botens størrelse

I Rt. 2004 s. 1449, som nevnt i punkt 6.3.2 om fengselsstraff, ble mottaket også idømt foretaksstraff. Det vises til redegjørelsen av sakens faktum ovenfor.

Lagmannsretten idømte foretaket bot på 1,5 millioner kroner. Høyesterett bemerket i avsnitt 43 at foretaket er ilagt inndragning på 4,3 millioner kroner, og at inndragningen må ha rammet selskapet hardt.

I vurderingen av botens størrelse uttalte Høyesterett i avsnitt 44 at det dreide seg om omfattende lovbrudd, begått av sentrale personer i selskapets ledelse for å fremme dets forretningsmessige og økonomiske interesser. De allmennpreventive hensyn talte klart for at selskapet også pålegges en følbar bøtestraff. Høyesterett mente imidlertid at den samlede reaksjon overfor selskapet var blitt for høy. Av hensyn til inndragningen på 4,3 millioner, ble boten satt til 700.000,-.

Momentene av betydning var altså allmennpreventive hensyn og andre ilagte reaksjoner. Disse hadde også betydning når det gjaldt rederiene.

7 Avsluttende betraktninger

Temaet for oppgaven er sanksjoner ved underrapportering av fangst. Rettspraksis og forarbeider fremhever viktigheten av at det må reageres strengt mot denne typen overtredelser. Underrapportering kan føre til feilaktige bestandsanslag, noe som igjen fører til feil ved fastsetting av kvoter og et tilsvarende overfiske som undergraver hensynet til en bærekraftig forvaltning. Underrapportering gir også en potensielt stor økonomisk vinning for aktørene på bekostning av fellesskapet.

Det er flere spørsmål som kan stilles i lys av de problemstillinger som er drøftet i oppgaven. Det første er om det burde iverksettes en ordning som gjør det mulig å ilegge utenlandske fartøy overtredelsesgebyr. Det er som nevnt i punkt 3.4.3 praktiske utfordringer som må løses. I lys av at like overtredelser bør behandles likt, bør det jobbes for å få til dette.

Det kan også stilles spørsmål til om straffenivået reelt sett har en preventiv effekt idet det normalt sett reageres med bøter. Departementet har uttalt at domstolene aktivt bør benytte den strafferammen som står til disposisjon.¹⁷³ I lys av dette kan det også stilles spørsmål om domstolene og påtalemyndigheten er gode nok til å ta i bruk straffelovens bestemmelser, da særlig straffeloven § 221 om falsk forklaring. Høyesterett har slått fast at bestemmelsen ikke kan brukes i idealkonkurrens med straffebestemmelsen i råfisklovens.¹⁷⁴ Høyesterett har imidlertid ikke tatt stilling om strl. § 221 kan brukes istedenfor aktuell bestemmelse i spesiallovgivningen. Underrettspraksis viser en viss utvikling når det gjelder anvendelsen av straffelovens bestemmelser. Poenget er at straffeloven i større grad vil fremme hensynet til straffverdighet og ha en større preventiv effekt ettersom strafferammen er høyere.

I lys av den rettspraksis det er gjort rede for i oppgaven kan det stilles spørsmål om saksbehandlingstiden i disse sakene påvirker straffenivået. Dette kan det absolutt svares bekreftende på. Både praksis fra Høyesterett og lagmannsretten viser at lang saksbehandlingstid hos politiet gis utslag i straffeutmålingen ved at det fører til redusert straff og dermed lavere straff enn det de egentlig burde fått. Saker om oppbringelse av utenlandske fartøy etterforskes normalt i løpet av 3-4 dager. For norske fartøy tar det imidlertid flere måneder, om ikke år, å ferdigstille etterforskningen. Årsaken er ikke at sakene faktisk tar lang tid og etterforske, men skyldes sannsynligvis at enkelte etterforskere og politiadvokater mangler kompetanse til å håndtere sakene og dermed «*legger de på vent*».¹⁷⁵ For å løse dette har det blant annet blitt opprettet et studie om etterforskning av fiskerikriminalitet ved Politihøgskolen i Bodø. For å få ned saksbehandlingstiden trengs det økt kunnskap på området.

---

¹⁷³ Ot.prp.nr. 20 (2007-2008) s. 164.

¹⁷⁴ Rt. 2004 s. 1449 og Ot.prp.nr. 20 (2007-2008) s. 151.

¹⁷⁵ Lars Fause, «*Fiskerikriminalitet del 1*», s. 26.

Avslutningsvis viser oppgaven at det er betydelig mindre rettspraksis på mottakene enn for rederiene. Dette kan som nevnt ha sammenheng med at det når det avdekkes feilrapportering i forbindelse med landing så er det ofte fiskeren som holdes ansvarlig, selv om dette gjerne er avtalt mellom fisker og kjøper. I praksis kan det være vanskelig å avdekke dette samarbeidet, da særlig at kjøper har medvirket. Et alternativ for å avdekke at kjøper har tatt imot mer fisk enn det som er registrert på sluttseddel er å gjennomføre etterfølgende kontroll. Det innebærer at Fiskeridirektoratet sammenligner kvantum fisk ført på seddel mot data lengre ut i verdikjeden.¹⁷⁶ Slike kontroller er ressurskrevende, slik at det bør settes inn flere ressurser for å avdekke straffbare forhold også hos mottakene

---

¹⁷⁶ Ot.prp.nr. 20 (2007-2008) s. 117.

Kildeliste

Lover:

Lov 6. juni 2008 nr. 37 om forvaltning av viltlevande marine ressursar

Lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff

Lov 26. mars 1999 nr. 15 om retten til å delta i fiske og fangst

Lov 13. juni 1997 nr. 42 om Kystvakten

Lov 3. juni 1983 nr. 40 om saltvannsfiske m.v (opphevet)

Lov 17. desember 1976 nr. 91 om Norges økonomiske sone

Kongeriket Noregs Grunnlov av 17. mai 1814

Forskrifter:

Forskrift 6. mai 2014 nr. 607 om landings- og sluttседdel

Forskrift 19. desember 2014 nr. 1822 om elektronisk rapportering for norske fiske- og fangstfartøy under 15 meter

Forskrift 20. desember 2011 nr. 1437 om tvangsmulkt og overtredelsesgebyr ved brudd på havressurslova og deltakerloven

Forskrift 30. august 2010 nr. 1229 om rapportering (posisjon, fangst og aktivitet) og kontroll mv. ved fiske og fangst i fiskevernsonen ved Svalbard

Forskrift 31. august 2010 nr. 1231 om elektronisk rapportering for utenlandske fiske- og fangstfartøy i Norges økonomiske sone, territorialfarvann og fiskerisonen ved Jan Mayen

Forskrift 21. desember 2009 nr. 1743 om posisjonsrapportering og elektronisk rapportering for norske fiske- og fangstfartøy

Forskrift 13. mai 1977 nr. 2 om utlendingers fiske og fangst mv. i Norges økonomiske sone og landinger til eller annen bruk av norsk havn.

Konvensjoner:

United Nations convention on the law of the sea 10. desember 1982 nr. 1

International Covenant on Civil and Political rights 23. mars 1976

Convention for the Protection of Human rights and Fundamental Freedoms 4. november 1950

Traktat mellom Norge, Amerikas Forente Stater, Danmark, Frankrike, Italia, Japan, Nederlandene, Storbritannia og Irland og de britiske oversjøiske besiddelser og Sverige angående Spitsbergen 9. februar 1920

Forarbeider og andre publikasjoner fra det offentlige:

NOU 2014:16 Sjømatindustrien, Utredning om sjømatindustriens rammevilkår

Høringsnotat 21. januar 2011 med forslag til ny forskrift om lovbrotsgebyr og tvangsmulkt i medhald av havressurslova

Ot.prp. nr. 20 (2007-2008) om lov om forvaltning av viltlevande marine ressurser

NOU 2005:10 Lov om forvaltning av viltlevende marine ressurser

Ot.prp. nr. 70 (2003-2004) om lov om endring i lov 26. mars 1999 nr. 15 om retten til å delta fiske og fangst (deltakerloven) m.v.

Ot.prp. nr. 90 (2003-2004) om lov om straff (straffeloven)

Ot.prp. nr. 67 (1997-1998) om lov om retten til å delta i fiske og fangst (deltakerloven)

NOU 1996:21 Mer effektiv inndragning av vinning

Ot.prp. nr. 37 (1995-1996) om lov om endringer i enkelte lover som følge av norsk ratifikasjon av De forente nasjoners havrettskonvensjon av 10. desember 1982

St.prp. nr. 27 (1990-1991) om lov om endringer i straffeloven m.m (straffansvar for foretak)

Rettspraksis:

Rt. 2014 s. 996 A

Rt. 2011 s. 1738 A

Rt. 2010 s. 1252 A

Rt. 2008 s. 598 A

HR-2007-1452-U

Rt. 2007 s. 1217 A

Rt. 2006 s. 1498 A

Rt. 2004 s. 1500 A

Rt. 2004 s. 1449 A

Rt. 2003 s. 1543 A

Rt. 2002 s. 1063

Rt. 1999 s. 601 B

Rt. 1996 s. 654 B

Rt. 1996 s. 1065 A

Rt. 1994 s. 1607

Rt. 1994 s. 1137 A

Rt. 1993 s. 1347 A

Rt. 1991 s. 993

Rt. 1983 s. 41

EMD-praksis:

EMDs dom 28. juni 2018 G.I.E.M.S.R.L og andre mot Italia, søkenummer 1828/06

Underrettspraksis:

18-016713MED-HAUG/ (Haugaland tingrett avsagt 12. juni 2018)

17-122520MED-SUHO (Sunnhordaland tingrett avsagt 5. desember 2017)

LH-2014-32765 (Hålogaland)

THAUG-2013-154955 (Haugaland tingrett avsagt 21. januar 2014)

05-169188MED-NHER (Nord-Troms tingrett avsagt 10. april 2008)

LH-2007-11110 (Hålogaland)

RG-2006-133 (Hålogaland)

LH-2005-172760 (Hålogaland)

LH-2005-40602 (Hålogaland)

LH-2004-14407 (Hålogaland)

LF-2003-223 (Frostating)

LH-2002-850 (Hålogaland)

LH-2001-413 (Hålogaland)

LH-2001-1012 (Hålogaland)

LF-1997-234 (Frostating)

RG-1996-1168 (Hålogaland)

Forvaltningspraksis:

Sak 17/17404 av 8. mars 2018 – Vedtak om ileggelse av overtredelsesgebyr etter havressursloven.

Sak 18/5099 av 8.mai 2018 – Vedtak om ileggelse av overtredelsesgebyr etter havressursloven.

Sak 18/6624 av 7.juni 2018 – Vedtak om ileggelse av overtredelsesgebyr etter havressursloven.

Sak 18/6990 av 7.juni 2018 – Vedtak om ileggelse av overtredelsesgebyr etter havressursloven.

Sak 18/7602 av 3. august 2018 – Vedtak om ileggelse av overtredelsesgebyr etter havressursloven.

Sak 17/7600 av 3. august 2018 – Vedtak om ileggelse av overtredelsesgebyr etter havressursloven.

Sak 18/9461 av 10. august 2018 – Vedtak om ileggelse av overtredelsesgebyr etter havressursloven

Sak 17/17576 av 10. september 2018 – Vedtak om ileggelse av overtredelsesgebyr etter havressursloven.

Sak 10/1488 av 14. februar 2012 – Vedtak om midlertidig tilbakekall av ervervstillatelse

Refusal og licence for the Portuguese vessel – Praia De Santa Cruz 3. juni 2012, Ref: 12/8470

Withdrawal of licence – Spanish vessel “*Olaberri*” 7.juni 2004.

Withdrawal of licence – Spanish vessel “*Olazar*” 7.juni 2004.

Litteratur:

Dahl Irene, Phd «Norsk fiskerijurisdiksjon overfor utenlandske fartøy 2008.

Fause Lars, «Fiskerikriminalitet del 1», *Tidsskrift for strafferett*, 2008 s 3-26.

Fause Lars, «Fiskerikriminalitet del 2», *Tidsskrift for strafferett*, 2008 s 139-161

Skoghøy, Jens Edvin A, *Rett og rettsanvendelse* (Oslo 2018)

Andre kilder:

<https://www.dn.no/nyheter/2018/08/21/1259/Fiske/forskere-avdekker-ulovlig-fiske-for-hundrevis-av-millioner> (Sist åpnet 3.desember 2018)

Justiservesenet – utredning om målinger i fiskeriindustrien s. 27, tall fra 2015.

Fiskeridirektoratet, Nasjonal strategisk risikovurdering for 2018 (NRSV).

Fiskeridirektoratet, Nasjonal strategisk risikovurdering for 2018 vedlegg 2
«*Fiskeriforvaltningens risikovurdering og risikohåndtering*».

Nofima, Rapport 26/2014 «*Urapportert fiske i torskefiskeriene*».